

Verslag over de jaren 1976/1977

BOSSCHAP

BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW EN DE HOUTTEELT

Jaarverslag

over de jaren 1976/1977

van het

Bosschap

BEDRIJFSCHAP VOOR DE BOSBOUW EN DE HOUTTEELT

Laan Copes van Cattenburch 100,
2585 GE 's-Gravenhage
telefoon: 070-633780, 659357

1 INLEIDING

Het bosbouw bedrijfsleven was bij de aanvang van deze verslagperiode enigszins optimistisch gestemd. Dit was een gevolg van het feit, dat de Minister van Landbouw en Visserij naar aanleiding van de Bosschapsnota „Noodsituatie in de bosbouw” van oktober 1975 aan het Bosschap en het Staatsbosbeheer had gevraagd om gezamenlijk op korte termijn een voorstel voor een bosinstandhoudingsregeling uit te werken.

Het optimisme bleek niet ongegrond. Reeds in september 1976 werd de Beschikking bosbijdragen afgekondigd. Inwerktreding volgde op 1 januari 1977.

Het Bosschap begroette de nieuwe regeling, welke de instandhouding van het bos uit overwegingen van houtproductie, recreatie en natuurbehoud beoogt, met instemming. Van veel belang is, dat de Beschikking bosbijdragen voorziet in planmatig bosbeheer en het mogelijk maakt bijdragen te verstrekken in de netto-kosten van in beheersplannen voorziene onrendabele werkzaamheden. Met behulp van dit laatste instrument kan het achterstallig onderhoud worden weggewerkt en zal de werkgelegenheid in de bosbouw kunnen worden gehandhaafd en in bepaalde gevallen zelfs uitgebreid. Dit sociale aspect moet van grote waarde worden geacht.

De belangstelling van de bosbedrijven voor de nieuwe regeling is bijzonder groot. Nagevoel alle grotere bosbedrijven maken inmiddels van de regeling gebruik.

Het Bosschap ziet in de nieuwe regeling een goede basis voor de ontwikkeling van een werkelijk bosbouwbeleid hier te lande. Voorwaarde is wel, dat de hoogte van de bijdrage terzake van het beheer periodiek wordt gezien in het licht van de kostenontwikkeling en zonodig wordt bijgesteld.

Ook voor de instandhouding van natuurterreinen kwam gelijktijdig met de Beschikking bosbijdragen een regeling tot stand: de Beschikking natuurbijdragen. Deze regeling vormt een wezenlijke en onontbeerlijke aanvulling op de Beschikking bosbijdragen.

Hoewel de nieuw getroffen regelingen indirect van betekenis kunnen zijn voor de uitbreiding van het bosareaal, doordat zij bijdragen tot herstel van vertrouwen in de toekomst van het particuliere bosbedrijf, blijkt de aanleg van nieuwe bossen in de particuliere sector niet van de grond te komen. De terughoudendheid van particuliere grondeigenaren hangt samen met de bestemmingsvastheid van bosgronden tengevolge van het ruimtelijk beleid en de herplantplicht en met het waardeverschil tussen bosgronden en landbouwgronden.

ezocht zal moeten worden naar wegen om de belemmeringen weg te nemen. Gebeurt dit niet dan zal men niet mogen rekenen op aanleg van nieuwe bossen van enige omvang door particulieren.

In de verslagperiode verschenen van overheidswege diverse nota's en beleidsvisies, welke de positie van de bosbouw raken. In zijn reacties op deze stukken heeft het Bosschap steeds getracht de belangen van de bosbouw op evenwichtige wijze te behartigen. Het heeft erop gewezen, dat de bosbouw een aparte plaats inneemt, omdat in deze sector reeds een beheersregeling tot stand is gekomen.

De bestrijding van schadelijke bosinsecten vergde ook in deze verslagperiode weer veel inspanning. Dankzij de medewerking van de bosbedrijven en van de houthandel enerzijds en de effectieve controle door de Algemene Inspectiedienst van het Ministerie van Landbouw en Visserij anderzijds, kon ernstige schade worden voorkomen.

Op de hier aangestipte punten en op vele andere aangelegenheden die de aandacht van het Bosschap vroegen in de verslagperiode wordt in de volgende hoofdstukken van dit verslag nader ingegaan.

II VERORDENINGEN

Behoudens verordeningen inzake begrotingen, heffingen en personeelsaangelegenheden werden in de verslagperiode vastgesteld de Verordening tot wijziging van de Verordening Bosschap Schadelijke Dieren 1973 d.d. 18 augustus 1976, de Verordening tot wijziging van de Verordening Bosschap bestrijding insectenplagen in *Picea* en *Larix* 1975 d.d. 18 augustus 1976 en de Verordening tot wijziging van de Verordening Bosschap bestrijding insectenplagen in *Picea* en *Larix* 1975 d.d. 1 februari 1977.

De Minister van Landbouw en Visserij keurde beide eerstgenoemde wijzigingsverordeningen goed op 26 oktober 1976. Zij werden op 15 november 1976 gepubliceerd in het Verordeningsblad Bedrijfsorganisatie.

De op 1 februari 1977 vastgestelde wijzigingsverordening werd op 21 maart 1977 door de Minister van Landbouw en Visserij goedgekeurd en op 5 april 1977 gepubliceerd in het Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie.

Oude populieren nabij Goes.

III REGISTRATIE

Op 31 december 1976 waren in totaal 2.321 eigenaren met een bosbezit van 224.869 ha bij het Bosschap geregistreerd.

Op 31 december 1977 bedroeg het aantal geregistreerde boscigenaren 2.303 met een bezit van 226.084 ha.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geregistreerde beboste oppervlakte inclusief rijbeplantingen omgerekend in ha in 1976 en 1977.

Grootteklasse	Beboste oppervlakte		aantal eigenaren	
	1976	1977	1976	1977
5 - 10 ha	4.825	4.907	689	701
10 ha en meer	220.044	221.177	1.632	1.602
totaal	224.869	226.084	2.321	2.303

IV BOSBOUWBELEID

§ 1 BESCHIKKING BOSBIJDRAGEN EN NATUURBIJDRAGEN

In oktober 1975 bood het Bosschap de Minister van Landbouw en Visserij de nota „Noodsituatie in de bosbouw” aan met het dringende verzoek op korte termijn een

Het natuurgebied „De Posbank”.

beheersbijdrageregeling voor de bosbouw in het leven te roepen, teneinde het behoud van de bossen en van de werkgelegenheid in de bosbouw te waarborgen. Deze nota werd ook aangeboden aan de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en aan de Vaste Commissies voor Landbouw en Visserij en voor Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de nota werd de onhoudbare financiële situatie waarin de bosbouw verkeerde geanalyseerd en werd aangetoond, dat gemiddeld f 125,— per ha per jaar op het bosbeheer werd toegelegd.

Op 11 december 1975 werd de nota besproken met de Minister van Landbouw en Visserij. De Minister onderschreef de strekking van de nota en stelde voor een werkgroep te formeren bestaande uit ambtenaren van zijn ministerie en van Bosschapsvertegenwoordigers met als taak de opstelling van een voorstel voor een ontwerp bosinstandhoudingsregeling.

Deze werkgroep bracht reeds in februari 1976 rapport uit aan de Minister. Deze kondigde op 20 september 1976 tezamen met de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk de Beschikking Bosbijdragen af. Op dezelfde dag werd ook de Beschikking Natuurbijdragen door de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk in de Staatscourant gepubliceerd. De totstandkoming van deze regelingen werd door het Bosschap met grote voldoening begroet.

De nieuwe regelingen betekenen een belangrijke financiële verlichting voor de bosbouw. Met behulp van deze regelingen zal het beheer van bossen en van natuurterreinen weer op een hoger peil gebracht kunnen worden, hetgeen ook een gunstig effect zal hebben op de werkgelegenheid in de bosbouw.

Met de directeur van het Staatsbosbeheer werd in 1977 overleg gepleegd over een aantal aspecten van de nieuwe regelingen zoals, de afbakening van de werkingssferen van de beide beschikkingen, de uitvoering van de 75% subsidieregeling voor onrendabele werkzaamheden en het werkgelegenheidseffect van de regelingen.

In het voorjaar van 1977 werd door het Bosschap in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren en het Staatsbosbeheer een aantal regionale voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd die door in totaal 700 eigenaren en beheerders van bossen en natuurterreinen werden bezocht.

Uit eind 1977 hadden zich 2145 eigenaren en beheerders voor deelname aan de regelingen aangemeld, betrekking hebbend op ruim 164.000 ha.

De tekst van de regelingen is als bijlage in dit verslag opgenomen.

§ 2. ENQUETE BOSWERKZAAMHEDEN

Teneinde na te gaan of de bosbedrijven bereid zouden zijn aan een eventueel door de Minister van Landbouw en Visserij te treffen adequate bosinstandhoudingsregeling deel te nemen en tot uitvoering van boswerkzaamheden in het kader van een dergelijke regeling over te gaan, werd in 1976 een enquête gehouden onder alle bij het Bosschap geregistreerde bosbedrijven, uitgezonderd het Staatsbosbeheer.

In de enquête was in totaal een oppervlakte van ongeveer 150.000 ha betrokken. Een reactie werd ontvangen van 730 eigenaren met een bosbezit van in totaal 87.530 ha. Deze verklaarden zich in overgrote meerderheid in beginsel bereid aan een dergelijke instandhoudingsbijdrageregeling mee te werken.

Uit de enquête bleek dat in $\pm$ 18.700 ha bos zuiverings- en dunningswerkzaamheden dienden plaats te vinden. De belangrijkste achterstand bleek te bestaan in de jonge bossen in de leeftijd tot 20 jaar. In deze categorie moesten 13.500 ha bos worden gezuiverd en/of

Vellingswerkzaamheden

gedund. Doch ook in de leeftijdsgroep van 20 - 35 jaar bleek een grote achterstand in deze werkzaamheden te bestaan.

Ten aanzien van de prunusbestrijding kwam uit de enquête naar voren, dat in ruim 26.000 ha bos prunus voorkwam. Op 6904 ha was zelfs meer dan 50% van de oppervlakte met prunus bezet.

Het aantal werknemers op de geënuquêteerde bedrijven beliep 1225; te weten 501 werknemers met een vast en 153 werknemers met een los dienstverband en 571 E-arbeiders.

§ 3. BOSBIJDRAGEREGELNGEN PARTICULIEREN EN OPENBARE LICHAMEN.

In de toelichtingen op de begrotingen van de departementen van C.R.M. en van Landbouw en Visserij voor het dienstjaar 1974 werd een herstructurering van de beide bosbijdragereregelingen in het vooruitzicht gesteld. Deze herstructurering kreeg zijn beslag op 1 januari 1977 toen de Beschikking Bosbijdragen en de Beschikking Natuurbijdragen in werking traden en de uit 1966 daterende bosbijdragereregelingen werden ingetrokken.

In 1976 golden evenals in 1974 en 1975, interimregelingen bosbijdragen particulieren en bosbijdragen openbare lichamen. Op grond van deze interimregelingen bedroegen de openstellingsbijdragen f 65 voor de eerste 50 ha, f 55 voor de volgende 100 ha, f 45 voor de volgende 300 ha en f 35 voor de resterende oppervlakte. Voor inliggende natuurterreinen werd een bijdrage van f 40 per ha toegekend.

§ 4. BESCHIKKING BIJDRAGEN BOSONTSLUITING

Op 29 december 1976 werd door de Minister van Landbouw en Visserij de Beschikking bijdragen bosontsluiting afgekondigd. Deze regeling werkt terug tot 1 januari 1976.

Op grond van deze regeling kunnen particuliere boseigenaren een bijdrage ontvangen in de kosten van werkzaamheden ten behoeve van de ontsluiting van bossen en de vervaardiging van het ontsluitingsplan waarin de te verrichten werkzaamheden zijn vermeld. De bijdrage dient te worden aangevraagd bij de Hoofdingenieur-Directeur voor de Landinrichting in de provincie, waarin het grootste deel van het bos waarop de aanvraag betrekking heeft, is gelegen. Meer eigenaren kunnen gezamenlijk een aanvraag indienen. De werkzaamheden, in de kosten waarvan een bijdrage kan worden verleend, moeten betrekking hebben op de aanleg, verbetering, verbreding of afsluiting van onverharde bedrijfswegen. Het ontsluitingsplan en de bijbehorende begroting behoeven de goedkeuring van de directeur van het Staatsbosbeheer. Om voor een bijdrage in aanmerking te kunnen komen dienen de netto-kosten van de werkzaamheden tenminste f 600 te bedragen. Voorts wordt aan de verlening van de bijdrage de voorwaarde verbonden dat de werkzaamheden uiterlijk één jaar na het tijdstip van toekenning zijn uitgevoerd.

Een goede ontsluiting is van groot belang voor de afvoer van het hout.

De bijdrage in de kosten van het ontsluitingsplan bedraagt 100% van de vervaardigingskosten van dat plan met een maximum van 14% van de goedgekeurde netto kosten van de werkzaamheden. De bijdrage in de kosten van de werkzaamheden bedraagt ten hoogste 80% van de goedgekeurde netto kosten van die werkzaamheden. Deze regeling heeft een permanent karakter.

§ 5. BESCHIKKING BIJDRAGEN OPRUIMING VERBRAND BOS 1976

In het droge voorjaar en de droge zomer van 1976 is een niet onaanzienlijk areaal bos in vlammen opgegaan. Het weer geschikt maken van de gronden waarop in 1976 door brand bos verloren ging, was voor de betrokken eigenaren een kostbare zaak. In verband daarmee riep de Minister van Landbouw en Visserij op 29 december 1976 een bijdrageregeling in het leven, op grond waarvan aan particulieren bijdragen konden worden verstrekt in de kosten verbonden aan het opruimen van het hout van in 1976 door bosbranden verbrande bomen. De minimum oppervlakenorm in deze regeling bedroeg een halve hectare.

Aanvragen om toekenning van een bijdrage konden tot 1 april 1977 worden ingediend bij de Hoofdingenieur-Directeur voor de Landinrichting in de provincie, waarin het grootste deel van de gronden waarop de opruiming betrekking had, was gelegen. Bij de aanvraag - meer eigenaren konden gezamenlijk één aanvraag indienen - moest een begroting worden overgelegd, waaruit bleek dat de kosten van het vellen en afvoeren van de in 1976 verbrande bomen hoger waren dan de opbrengsten van het hout.

De bijdrage bedroeg 80% van de door de directeur goedgekeurde netto-kosten - kosten van het opruimen en het toezicht daarop minus houtopbrengsten - met een maximum van f 1000 per ha.

§ 6. DROOGTESCHADE JONGE BEBOSSINGEN

Tengevolge van de langdurige droogte en de hoge temperaturen zijn in het voorjaar en in de zomer van 1976 vele jonge beplantingen geheel of ten dele mislukt.

Het Boschap werd over deze materie van diverse zijden benaderd en vroeg daarvoor de aandacht van de directeur van het Staatsbosbeheer.

De Directeur van het Staatsbosbeheer voerde een beleid dat erop gericht was van geval tot geval te bezien in hoeverre en in welke mate als gevolg van de droogte een herinplant verloren was gegeven en of de noodzakelijke nieuwe beplanting voor een subsidie in aanmerking zou kunnen komen.

In die gevallen dat ten aanzien van de door droogte verloren gegane beplanting reeds een herbeplantingsbijdrage was toegezegd, werd 75% van het toegezegde subsidiebedrag toch alsnog aan de boseigenaar uitbetaald. Een nieuwe bijdrage in de kosten van herinplant op grond van het Besluit Bijdragen Herbeplantingen werd eerst toegekend nadat was vastgesteld, dat meer dan 50% van de bebossing als gevolg van droogte teniet was gegaan. Voor de bepaling van de omvang van het uitvalpercentage werd opdeling van het gehele oorspronkelijk ingeplante areaal toegestaan in gedeelten die wel en gedeelten die niet binnen de gestelde norm van 50% uitval vielen. De minimum oppervlakenorm in het Besluit Bijdragen Herbeplantingen bedraagt 50 are.

§ 7. RAPPORT COMMISSIE SAMENWERKING BOSBEDRIJVEN

In de afgepen jaren zijn in een aantal bosgebieden hier te lande samenwerkingsverbanden tussen bosbedrijven ontstaan, welke tot doel hebben door gezamenlijk optreden van de deelnemende bedrijven voordelen te bereiken, die door een individueel bedrijf onmogelijk te behalen zijn.

Gelet op het toenemend belang dat in bosbouwkringen aan samenwerking wordt gehecht, besloot het bestuur van het Bosschap tot instelling van een commissie samenwerking bosbedrijven, die tot taak kreeg omtrent de organisatorische, juridische, fiscale, sociale en economische aspecten van samenwerking in de bosbouw rapport uit te brengen en aan te geven op welke terreinen samenwerking tot voordeel kan leiden.

De commissie legde haar bevindingen neer in een discussienota/rapport getiteld „Samenwerking in de bosbouw”. In haar nota gaf de commissie eerst een globale analyse van de feitelijke situatie in de bosbouw. Deze wordt gekenmerkt door een ernstig tekort aan liquide middelen als gevolg van de al jaren durende verliesgevende situatie. Tengevolge van de financiële moeilijkheden zijn vele vakbekwame werknemers afgevoerd en is een ernstige verwaarlozing van het bosbestand opgetreden.

De commissie stelde mede aan de hand van berekeningen van de voordelen van samenwerking vast dat samenwerking kan bijdragen tot vermindering van de problemen. Samenwerking kan echter de moeilijkheden niet oplossen. De verliezen zijn daarvoor te groot en de met samenwerking te behalen voordelen relatief te gering. Desalniettemin dient naar de mening van de commissie samenwerking waar mogelijk te worden nagestreefd.

Bewerking van een kapvlakte.

De commissie kwam tot de slotsom dat samenwerking op korte termijn voordelen zou kunnen opleveren op de terreinen houtafzet, bosaanleg en plantsoenvoorziening en voorts op het vlak van toezicht en beheer. Op langere termijn zouden ook op het terrein van andere activiteiten in het kader van de bosbedrijfsvoering voordelen zijn te behalen. De commissie onderstreepte dat samenwerking alleen dan kan slagen als de bosbedrijven een positieve instelling hebben ten aanzien van samenwerking en elkaar onderling vertrouwen. Ook is een goede planning vereist en zekerheid ten aanzien van de continuïteit. In het licht van deze vereisten voor het welslagen van samenwerking verdient het volgens de commissie dan ook aanbeveling voorzichtig van start te gaan en niet direct te zware juridische en organisatorische constructies te creëren. Dit laatste is bovendien ongewenst in verband met de daarmee samenhangende hoge kosten.

De commissie zag in het eerder gesignaleerde ernstige liquiditeitstekort bij de bosbedrijven één van de meest wezenlijke belemmerende factoren voor samenwerking. Zij meende dan ook dat het overheidsbeleid erop gericht moet zijn op dit punt verbetering te brengen. Zodra het liquiditeitsprobleem zal zijn opgelost zullen de bosbedrijven door middel van samenwerking zelf tot een verdere sanering van de bosbouw kunnen bijdragen.

Samenvattend concludeerde de commissie dat:

- primair het liquiditeitsprobleem van de bosbedrijven zal moeten worden opgelost, opdat de bosbedrijven hun activiteitsniveau weer zullen kunnen opvoeren tot het niveau dat noodzakelijk is voor instandhouding van een gezond bosbestand. Zij meende dat de overheid hiertoe een belangrijke bijdrage kan leveren door invoering van een bosinstandhoudingsregeling als bepleit in de nota Noodsituatie in de bosbouw.
- de overheid een beleid tot stimulering van samenwerking in de bosbouw dient te ontwikkelen, in het kader waarvan aan samenwerkingsverbanden in oprichting, waarvan aan samenwerkingsverbanden in oprichting, waarvan de continuïteit in de redelijke mate is gegarandeerd, stimuleringsbijdragen kunnen worden verstrekt.
- bosbedrijven door middel van samenwerking op korte termijn voordelen kunnen bereiken op het gebied van houtafzet, plantsoeninkoop en toezicht en beheer.
- het van het grootste belang is, dat de bosbouw ook zelf tracht al het mogelijke te doen om uit de moeilijkheden te komen en dat in het kader daarvan de mogelijkheden die samenwerking kan bieden, worden benut.
- aan de sociale aspecten van de samenwerking - met name in de sfeer van de loon- en houthandelsbedrijven - alle aandacht moet worden geschonken.
- samenwerking voorzichtig moet worden opgezet en geleidelijk uitgebouwd naar daarvoor in aanmerking komende terreinen van bedrijvigheid.

Het rapport werd als discussienota aan de organisaties waarop het Bosschap steunt en aan de Bosbouwvoorlichtingsraad aangeboden.

§ 8. INSTELLING COMMISSIE FAUNABEHEER

Het wildbeheer hier te lande komt steeds meer ter discussie te staan, zodat de kans op wijzigingen daarin toeneemt. Deze wijzigingen kunnen gezien de relatie die er bestaat tussen wildbeheer en bosbouw gevolgen hebben voor het bosbeheer en de uitoefening van het bosbedrijf.

In het licht van deze ontwikkeling besloot het bestuur van het Bosschap over te gaan tot instelling van een commissie faunabeheer bij het Bosschap, die tot taak heeft het bestuur te adviseren in zaken het faunabeheer betreffende, met name in die gevallen dat de bosbouwbelangen in het geding zijn.

De commissie beraadde zich over een concept beleidsnota en instructieregeling Staatsbosbeheer/Faunabeheer en nam het vraagstuk van de rasterkosten en de subsidiering daarin, in studie.

§ 9. DE BOSBOUWVOORLICHTINGSRAAD

Bij beschikking van 22 augustus 1975 van de Minister van Landbouw en Visserij werd de samenstelling van de Bosbouwvoorlichtingraad opnieuw geregeld. De raad werd verbreed samengesteld. De Minister verwacht van de raad in de nieuwe samenstelling adviezen over maatregelen en gewenste ontwikkelingen in de bosbouw en omtrent het beheer van de diverse onder zijn verantwoordelijkheid vallende objecten van het Staatsbosbeheer.

De Directeur-Generaal voor de Landinrichting en de Visserijen treedt op als voorzitter en de directeur van het Staatsbosbeheer als secretaris.

De raad ving haar werkzaamheden aan op 13 mei 1976 en beraadslaagde onder meer over samenwerking in de bosbouw, dit naar aanleiding van de door het Bosschap ingediende discussienota. De problematiek betreffende de relatie tussen de Boswet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening werd door het Bosschap in 1975 voorgelegd aan de Ministers van Volkhuysvesting en Ruimtelijke Ordening en van Landbouw en Visserij. Deze laatste vroeg terzake advies aan de Bosbouwvoorlichtingsraad. Ook de beheersplanning bij het Staatsbosbeheer kwam ter sprake.

§ 10. BRIEF AAN DE KABINETSFORMATEUR

Het Bosschap richtte zich op 28 juni 1977 met het oog op de vorming van een nieuw kabinet tot de kabinetsformateur. Het herinnerde er in dit schrijven aan, dat de bosbouw reeds vele jaren in bijzondere moeilijke omstandigheden verkeert en stelde met voldoening vast, dat het met ingang van 1977 doorgevoerde beleid ten aanzien van bosbouw en van natuurbehoud, zoals dat gestalte heeft gekregen in de Beschikkingen bosbijdragen en natuurbijdragen beoogt hierin verbetering te brengen en bij te dragen tot het behoud van de bestaande en de schepping van nieuwe werkgelegenheid in de bosbouwsector. Aangedrongen werd op krachtige voortzetting en waar nodig uitbouw van dit nieuwe beleid. In dat kader werd tevens gepleit voor:

- periodieke aanpassing van de bijdragen welke op grond van de Beschikking bosbijdragen worden toegekend in het licht van de kostenontwikkeling;
- gelijktrekking van de bijdrage voor herbeplanting met de bijdrage voor bebossing op een niveau van 80% van de normaal te achten kosten;
- spoedige behandeling van het wetsontwerp tot wijziging van de Wet op de Vermogensbelasting van 13 april 1971;
- invoering van een regeling al dan niet in het kader van de Natuurschoonwet 1928, naast de bosbedrijfsvrijstelling uit de Wet op de Inkomstenbelasting, krachtens welke bosbouwers, kunnen opteren voor een regiem, waarbij binnen een bepaalde periode bedrijfsverliezen aftrekbaar zijn, terwijl de positieve uitkomsten zijn vrijgesteld na compensatie van in die periode in mindering gebrachte verliezen;
- uitbreiding van de werkingssfeer van de Natuurschoonwet 1928 tot alle natuurterreinen.

Tenslotte werd de aandacht van de kabinetsformateur gevraagd voor de plaats en de positie van het Staatsbosbeheer. In dit verband werd onderstreept, dat de taken op het gebied van bosbouw, landschapbouw en natuurbehoud welke het Staatsbosbeheer vervult, zo nauw met elkaar verweven zijn, dat zij slechts binnen één dienst op verantwoorde, evenwichtige en doelmatige wijze zullen kunnen worden uitgevoerd. Een afsplitsing van één dezer taken zou het beleid, zoals dit tot nog toe door deze dienst met grote zorgvuldigheid op de diverse terreinen is ontwikkeld, ernstig afbreuk doen. Verder werd vastgesteld, dat het van wezenlijk belang is, dat de dienst van het Staatsbosbeheer zijn taken

Inlandse eik.

kan blijven vervullen binnen het Ministerie van Landbouw en Visserij, dat verantwoordelijkheid draagt voor zowel de diverse vormen van bodemproductie als voor de landinrichting. Daarbij werd aangetekend, dat het gewenst is, dat het belang van bosbouw, natuurbehoud en landschapsbouw binnen het beleid van het Ministerie van Landbouw en Visserij in de toekomst een meer op zichzelf staande plaats krijgt en daardoor duidelijker kan worden herkend.

§ 1. BOSBOUW-ECONOMISCH ONDERZOEK

Tijdens de verslagperiode beraadde de begeleidingscommissie bosbouw-economisch onderzoek van het LEI zich intensief over de werkprogramma's voor de jaren 1977 en 1978 van de sectie bosbouw-economisch onderzoek van het LEI. Deze programma's vermelden onder meer de volgende punten:

- onderzoek naar de bedrijfsuitkomsten van particuliere bosbezittingen;
- analyse studiebedrijven; hierbij wordt getracht op goed geleide bedrijven, waar voldoende administratieve en technische gegevens beschikbaar zijn, te onderzoeken of er methodieken te ontwikkelen zijn om technische en economische gegevens te koppelen;
- onderzoek naar de economische aspecten van het kweken en de aanwending van bosplantsoen;
- begrotingsonderzoek optimale beplantingsdichtheden;

De programma's waren afgestemd op de bestaande personeelsbezetting. Veel aandacht besteedde de commissie aan verbreding en verdieping van het onderzoek naar de bedrijfsuitkomsten.

§ 2. RENTABILITEIT VAN POPULIERENTEELT BIJ KORTE OMLOOP

Door de commissie rentabiliteit en kosten/baten bosbouw werden berekeningen opgesteld van de rentabiliteit van populierenteelt bij korte omloop, welke dienen te worden gezien als eerste van een reeks rentabiliteitsberekeningen voor verschillende houtsoorten. De commissie heeft de berekening voor populierenteelt het eerst uitgevoerd, omdat de populier bij de aanleg van nieuw bos in eerste instantie een dominerende plaats inneemt. De rentabiliteit werd berekend in de vorm van de interne rentevoet, waardoor de in onderstaande samenvattende tabel vermelde cijfers direct vergelijkbaar zijn met de rendementen van andere economische activiteiten.

Overzicht van totale kosten, opbrengsten en subsidie (in guldens per hectare) alsmede van de interne rentevoet.

Model	Plantafstand	Omloop	Totale kosten zonder rente	Totale subsidie zonder rente	Opbrengt op stam	Interne rentevoet (%) bij f 180 netto pacht ¹⁾
1.1	3x3	12	5348	1440	4860	< 0
1.2	4x4	15	3886	1440	6345	2.4
1.3	5x5	15	3094	1275	4779	0.7
1.4	5x5	18	3394	1275	10512	6.9
1.4 ²	5x5	18	4742	1275	13140	6.8
2.1	4x4	12	3586	1440	6750	6.2
2.2	5x5	12	2794	1275	6300	8.4
2.3	5x5	13	2894	1275	7560	9.5
2.4	5x5	15	3094	1275	13770	13.2
2.4 ²	5x5	15	4442	1275	16830	13.0
2.5	6x6	15	2630	904	13050	13.2
2.5 ²	6x6	15	3579	904	15660	13.1

¹⁾ Netto pacht = Bruto pacht minus de al in rekening gebrachte waterschapslasten (f 65.-/ha)

²⁾ Bomen gesnoeid.

De modellen 1 t/m 4 hebben betrekking op de groei van een „gemiddelde populier” d.w.z. van het gemiddelde van gezonde nog veel gebruikte oude rassen zoals „Gelrica”, „Pobusta” en „Zeeland” en van de in de laatste 10 jaren in de handel gekomen rassen. De modellen 2.1 t/m 2.5 hebben betrekking op de groei van één van de nieuwe rassen die het langst in de handel is nl. *Populus „Dorschkamp”*.

Populierenaanplant van groot belang voor de houtvoorziening.

De interne rentevoet is het rentepercentage dat moet worden gehanteerd om te bereiken, dat alle kosten tot het einde van de omloop berekend op basis van samengestelde interest, gelijk zijn aan de opbrengsten tot dat tijdstip, eveneens berekend op basis van samengestelde interest.

Bij de beoordeling van de voor de verschillende modellen berekende interne rentevoeten moet er rekening mee worden gehouden dat de opbrengsten van het binnenlands bosbedrijf, exclusief hakhoutexploitatie, zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting en van vennootschapsbelasting.

Het rapport van de commissie werd aangeboden aan de interdepartementale commissie visie instandhouding en uitbreiding bos en werd gepubliceerd in het Nederlands Bosbouw Tijdschrift en in „De Populier”.

§ 3. EEN BIJDRAGE TOT EEN NATIONAAL-ECONOMISCHE BENADERING VAN BEBOSSING VAN LANDBOUWGRONDEN

De commissie rentabiliteit en kosten/baten bosbouw stelde een nota op, waarin zij trachtte een bijdrage te leveren tot een nationaal-economische benadering van bebossing van landbouwgronden.

Het onttrekken van gronden aan de landbouw ten behoeve van bebossing, betekent dat

men de opbrengst uit de landbouwbestemming opoffert. Vanuit nationaal-economisch gezichtspunt bezien vormen de opbrengsten, die men derft door landbouwgronden te bebossen tevens de kosten van de andere bosbouwkundige aanwending van de grond. Deze visie is gebaseerd op de zgn. theorie van de alternatieve opbrengsten.

De commissie becijferde op basis van de netto toegevoegde waarde, wat de nationaal-economische betekenis voor de sectoren landbouw en bosbouw zou zijn indien in de afgelopen 20 jaren 200.000 ha landbouwgrond, voor de helft onttrokken aan de akkerbouw en voor de helft aan de melkveehouderij, met populier zouden zijn bebost.

De op basis van genoemde uitgangspunten uitgevoerde berekeningen leerden dat de netto toegevoegde waarden in landbouw en in bosbouw - de overgangsfase waarin het bos wordt aangelegd niet meegerekend - zich ongeveer verhouden als 10:1.

De commissie wees er in haar rapport op, dat bij vergelijking van netto toegevoegde waarden in land- en bosbouw onmogelijk kan worden aangegeven, welke de invloed is van de inkomensoverdrachten aan de landbouw via het landbouw markt- en prijsbeleid. Op dit punt achtte de commissie meer duidelijkheid noodzakelijk.

Voorts bleek dat de omzetting van 200.000 ha landbouwgrond in bos de directe werkgelegenheid met 8000 arbeidsplaatsen zou doen dalen.

§ 4. DE HOUTMAKRT

a. Algemeen

De eind 1975 begonnen opleving in de vraag naar hout en houtproducten werd in 1976 en 1977 ondanks een in 1977 al weer enigszins teruglopende conjunctuur gecontinueerd. In 1977 stegen de prijzen - vooral bij het zwaardere naaldhout - ten opzichte van 1976 met 15 à 20%.

De prijsstijging moet enerzijds worden toegeschreven aan het schaarser worden van hout in het algemeen en anderzijds aan de terughoudendheid in aanbod in de Duitse en Oostenrijkse bosgebieden. Voorts speelde het houttekort dat in Noord-Duitsland is ontstaan na de stormen en bosbranden, waarbij vele houtopstanden met kaprijk hout teloor gingen, een belangrijke rol. Aldaar is namelijk $\pm 40\%$ minder hout beschikbaar dan voorheen.

In geheel Europa doet zich de situatie voor dat de zagerijen voor hun grondstof zaaghout prijzen bieden, die in relatie tot de prijs van hun eindproduct - gezaagd hout - aan de hoge kant zijn. Aanpassing van de prijzen van zowel zaaghout als gezaagd hout ligt in de verwachting.

De hoeveelheid hout ($\pm 200.000 \text{ m}^3$), die door de storm van 2 januari 1976 in de Nederlandse bossen werd geveld werd door de houthandel zonder veel moeite opgenomen.

Alleen de afzet van vezelhout leverde tijdelijk, waar het de gewenste continuïteit in de doorstroming van hout van producent naar gebruiker betrof, enige problemen op.

b. Naaldhout

De prijzen voor geveld naaldhout-zaaghout en paalhout bereikten vooral dankzij de eerdergenoemde terughoudendheid in het aanbod uit de Duitse en Oostenrijkse bosgebieden, een tot dusver ongekende hoogte. Daardoor werden voor deze sortimenten ook hier te lande goede prijzen gemaakt.

Het zware naaldhout-zaaghout (0,75 - 1,25 m³ per stam) bracht bij levering aan de bosweg

Stapelen van industriehout.

vaak meer dan f 90,— per m³ op. Voor zeer zwaar douglas zaaghout, dat slechts in beperkte hoeveelheden op de markt kwam, lagen de prijzen nog hoger, soms zelfs tot f 150,— per m³. Het paalhout bracht bij levering aan de bosweg f 90,— à f 100,— per m³ op.

De prijs van het spaanplatenhout, die in 1975 was gedaald tot f 30,— per stère bij levering aan de fabriek, liep vooral in het najaar van 1976 op en bereikte bij levering aan de Belgische fabrieken een prijs van circa f 45,— per stère.

In de zomer van 1977 trad als gevolg van loofhoutconcurrentie uit Frankrijk een prijsdaling van $\pm 10\%$ op. Ultimo 1977 was deze daling weer ongedaan gemaakt.

De met de aan de papierindustrie leverende houthandel gesloten verkoopcontracten garandeerden dat de prijs van het papierhout in 1975 en 1976 ondanks de teleurstellende gang van zaken in de papierindustrie nagenoeg stabiel bleef (f 44,— à f 46,— per stère ongeschild bij levering aan de bosweg).

Voor het jaar 1977 kon een lichte verbetering worden bereikt op basis van f 47,— per stère c.q. f 67,— per m³.

c. Loofhout

De prijs van zwaar eiken zaaghout vooral voor de zogenaamde „massief meubelindustrie” steeg in 1976 met 10 à 20% tot f 150,— à f 200,— per m³. In 1977 steeg het prijsniveau vergeleken met het niveau in 1976 verder met 25% tot f 180,— à f 250,— per m³.

Het aanbod van beukehout was in Nederland in 1977 i.v.m. de beukensterfte groot. Dit leidde tot een zeer gevoelige prijsdaling.

Hout afkomstig van de populier wordt in toenemende mate bestemd voor zaag-, kist- en pallethout. Door het tekort aan dik populierehout (1.25 - 1.75 m³ per stam) steeg de prijs voor deze sortimenten tot circa f 100,— per m³ (1975 f 75,— per m³).

Eind 1977 trad een lichte daling in. Populiere-vezelhout bracht in 1977 „op stam” f 30,— à f 40,— per ton op.

§ 5. BEDRIJFSUITKOMSTEN IN DE PARTICULIERE BOSBOUW IN 1975.

In 1977 kwam het rapport van het LEI betreffende de bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw in 1975 gereed. Het onderzoek, dat op verzoek van het Boschap werd verricht, sluit aan bij eerdere onderzoeken over de jaren 1968 en 1972.

Het rapport bevat de uitkomsten van 91 bosbedrijven in diverse grootteklassen, gespreid over het gehele land met een gezamenlijke oppervlakte van 23.259 ha.

In 1968 bedroeg het verliessaldo - 51 bedrijven met gezamenlijk 22.6363 ha - f 40,10 per ha inclusief overheidsbijdragen.

De rente over het geïnvesteerde vermogen werd niet meegerekend.

Voor het jaar 1972 werd dit verlies, uitgaande van ongewijzigd beheersbeleid becijferd op f 62,60 per ha.

Uit het tweede onderzoek dat betrekking heeft op het jaar 1975, bleek dat het negatieve bedrijfsresultaat inclusief overheidsbijdragen f 95,— per ha beliep. Indien men ervan uitgaat dat 1 ha bos een waarde van f 6000,— vertegenwoordigt, komt dit neer op een negatief rendement van 1,6% in 1975. (in 1972 was dit -1,04%).

De exploitatierekening van de geëquiperde bosbedrijven omgerekend per ha zag er in 1975 als volgt uit:

Opbrengst per ha:

Houtopbrengsten	
op stam	f 55,—
geveld	f 51,—
totaal	f 106,—
overige bedrijfsopbrengsten	f 12,—
subsidies en bijdragen	
openstelling CRM	f 43,—
herbebossing	f 35,—
overige	f 48,—
totaal	f 126,—
verlies	f 95,—
totaal	f 339,—

Kosten per ha:

arbeidslonen	f 134,—
werk door derden	f 61,—
werktuigkosten	f 17,—
grond- en hulpstoffen	f 17,—
bosbedrijfsgebouwen	f 1,—
grond en houtopstand	f 25,—
beheer, leiding en toezicht	f 80,—
overige bedrijfskosten	f 4,—
totaal	f 339,—

Het onderzoek naar de bedrijfsuitkomsten in de bosbouw zal worden voortgezet, waarbij er naar gestreefd zal worden ieder jaar te rapporteren over uitkomsten die betrekking hebben op gegevens inzake het daaraan voorafgegane kalenderjaar.

VI SOCIALE AANGELEGENHEDEN

§ 1. ONTWIKKELINGEN ROND DE C.A.O. VOOR DE PARTICULIERE BOSBOUW 1975-1976.

In 1976 werd het overleg over de arbeidsvoorwaarden in de particuliere bosbouw volledig beïnvloed door de in 1975 en 1976 op basis van de Wet op de Loonvorming getroffen besluiten van het Ministerie van Sociale Zaken.

Partijen in de hoofdafdeling sociale zaken besloten de c.a.o. particuliere bosbouw 1975-1976 die op 28 februari 1976 afliep, te verlengen tot 1 juli daaropvolgend. Toen bleek dat de regering ook in de tweede helft van het jaar 1976 het bedrijfsleven buiten

Vellen met de motorzaag.

hetgeen in het Arbeidsvoorwaardenbesluit tweede helft 1976 was bepaald, geen ruimte bood tot verbetering van arbeidsvoorwaarden over te gaan, besloten partijen in de hoofdafdeling op voorstel van de werknemersorganisaties af te zien van het afsluiten van een c.a.o. voor het tijdvak 1 juli t/m 31 december 1976. Op grond van de getroffen loonmaatregelen werd m.i.v. 1 juli 1976 aan de werknemers in de particuliere bosbouw een vaste toeslag toegekend, die met uitzondering van de vakantietoeslag niet mocht worden verwerkt in de procentuele toeslagen op het loon.

Voor werknemers van 22 jaar en ouder bedroeg deze toeslag f 30,— per maand c.q. f 6,92 per week.

Conform het bepaalde in het Besluit Uitkering ineens van 25 november 1976 werd per ultimo 1976 aan werknemers van 22 jaar en ouder een uitkering ineens toegekend van f 60,—. Voor de berekening van de toeslag c.q. uitkering ineens voor jeugdige werknemers werd uitgegaan van de daarvoor in de c.a.o. geldende jeugdlonpercentages.

Voor werknemers van 22 jaar en ouder bedroegen de weeklonen c.q. basisuurlonen exclusief de in artikel 55 der c.a.o. bedoelde vaste accoordervings toeslag van tenminste 5% en ten hoogste 18% van het tijdloon, per ultimo 1976:

Vaste werknemers:

specialistische arbeider
bosarbeider A
bosarbeider B

weekloon	uurloon
f 378,30	f 9,46
f 360,70	f 9,02
f 350,30	f 8,76

Losse werknemers:

specialistische arbeider
bosarbeider A
bosarbeider B

f 383,50	f 9,59
f 365,40	f 9,14
f 354,90	f 8,87

§ 2. ONTWIKKELINGEN ROND DE C.A.O. VOOR DE PARTICULIERE BOSBOUW 1977-1978

In 1977 stond het overleg over de arbeidsvoorwaarden in de particuliere bosbouw sterk in het teken van de prijscompensatie.

Toen bleek dat hierover in eerste instantie tussen partijen in de hoofdafdeling sociale zaken geen overeenstemming kon worden bereikt, heeft de vakbeweging de samenwerking binnen het Bosschap, evenals in andere publiekrechtelijke lichamen waar een loonconflict bestond of dreigde, opgeschort.

Nadat op 14 februari 1977 de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties overeenstemming over de prijscompensatie hadden bereikt, hetwelk werd neergelegd in het zgn. Haagse protocol, kon het overleg over de c.a.o. particuliere bosbouw lopend van 1 januari 1977 t/m 28 februari 1978 worden hervat.

Vergeleken met de c.a.o. voor het tijdvak 1975-1976 werden de volgende wijzigingen aangebracht:

- a. loonsverhoging
- b. loonindexering
- c. minimum vakantietoeslag
- d. vakantiedagen oudere werknemers
- e. vakantiebonwaarden
- f. toeslagen en vergoedingen
- g. kort verzuim met behoud van loon
- h. vacaturemelding bij het Gewestelijk Arbeidsbureau
- i. regeling bedrijfsgezondheidszorg in de particuliere bosbouw

ad a.

De weeklonen en als gevolg daarvan ook de uurlonen van volwassen werknemers van 22 jaar en ouder werden met ingang van 1 januari 1977 verhoogd.

In de verhoging der weeklonen, die bijvoorbeeld voor de vaste bosarbeider A van 22 jaar en ouder f 20,55 bedroeg, was het volgende begrepen:

- de inbouw van de sedert 1 juli 1976 geldende vaste loontoeslagen op grond van de Loonwet van resp. f 6,92 per week c.q. f 30,- per maand.
Deze toeslag kwam daarmee dus te vervallen.
- een prijscompensatie van 2½% met voor de werknemers van 22 jaar en ouder een minimumbedrag per procent loonstijging van f 3,94 per week;
- een reële verhoging van 1%.

ad b.

In verband met de in de loop van het jaar 1977 opgetreden stijgingen van de kosten van levensonderhoud werden, met inachtneming van de daaromtrent overeengekomen minima, de lonen per 4 juli 1977 en 31 december 1977 verhoogd met resp. 3,7% en 1,6%.

Op 31 december 1977 bedroegen de weeklonen en uurlonen van werknemers van 22 jaar en ouder (exclusief de vaste toeslag van tenminste 5% en ten hoogste 18%):

Vaste werknemers

	weekloon	uurloon
specialistische arbeider	f 427,60	f 10,69
bosarbeider A	f 407,20	f 10,18
bosarbeider B	f 396,40	f 9,91

Losse werknemers

	weekloon	uurloon
specialistische arbeider	f 432,80	f 10,82
bosarbeider A	f 412,00	f 10,30
bosarbeider B	f 401,20	f 10,03

ad c.

De minimumvakantietoeslag voor werknemers van 22 jaar en ouder en jeugdige werknemers die kostwinner zijn, werd verhoogd tot f 1700,- per contractjaar.

ad d.

Het aantal vakantiedagen voor werknemers van 60 jaar en ouder werd gesteld op 25 dagen per contractjaar.

Het vellen van een boom zoals dat ging in vroeger dagen.

ad e.

Voor losse werknemers die als voorman zijn aangenomen werd een aparte vakantiebon-waarde ingevoerd, berekend op basis van het uurloon losse bosarbeider A + 10%.

ad f.

Ingaande 1 januari 1977 golden voor de hieronder vermelde toeslagen en vergoedingen de volgende bedragen:

- toeslag speciale werkzaamheden bij werk in bomen, waarbij de werknemer zich 7 meter of meer boven de grond bevindt f 14,- per week;
- toeslag sproeien f 1,50 per uur gedurende de duur van het sproeien;
- toeslag E.H.B.O. diploma f 1,75 per week;
- afstandsvergoeding
 - 5-10 km. f 1,50 per dag
 - 10-15 km. f 2,25 per dag
 - 15 km. en meer f 3,- per dag
- gereedschapsvergoeding f 2,50 per week c.q. f 0,50 per dag;
- kledingvergoeding f 3,50 per week c.q. f 0,70 per dag;
- maximumvergoeding gebruik dienstwoning f 27,- per week.

Voorts werd aan de werknemers die in dienst zijn van cultuurmaatschappijen en die van een eigen auto gebruik maken voor het zich begeven naar en van het werk respectievelijk voor en ten behoeve van het werk een autokosten-vergoedingsregeling ingevoerd van 9 cent per km. per inzittende met een minimum van 31 cent en een maximum van 36 cent per km. Deze vergoeding zal slechts worden toegekend indien de werknemer - eigenaar van een vervoermiddel - ten genoegen van de werkgever aantoon, dat eventuele schaden inclusief die van eventuele mede-inzittenden met de auto veroorzaakt, voldoende tegen W. A. zijn verzekerd.

ad g.

Aan het artikel in de c.a.o. regelende het kort verzuim met behoud van loon werd een bepaling toegevoegd inhoudende dat aan de werknemer kort verzuim met behoud van loon wordt toegekend voor het bijwonen van bestuurs- of algemene vergaderingen van de vakgroep van de bij deze c.a.o. partij zijnde werknemersorganisaties, voorzover hij deel uitmaakt van het bestuur of als afgevaardigde naar een der algemene vergaderingen wordt gekozen, tot een maximum van 3 dagen per kalenderjaar en voorzover de werkzaamheden dit naar het oordeel van de werkgever toelaten.

ad h.

Teneinde de inzichtelijkheid van de arbeidsmarkt te bevorderen werd bepaald dat de werkgever alle daarvoor relevante vacatures kenbaar maakt aan het Gewestelijk Arbeidsbureau van het rayon waarin zijn onderneming is gevestigd.

ad i.

Inzake bedrijfsgezondheidszorg in de particuliere bosbouw werd bepaald dat de werkgever zich aansluit bij de dichtst bij zijn bedrijf gelegen erkende bedrijfsgeneeskundige dienst en dat hij in samenwerking met deze dienst die maatregelen zal treffen welke in het belang van de gezondheid van de werknemers noodzakelijk zijn.

De werknemer van zijn kant zal medewerking verlenen aan een geneeskundig onderzoek en zich houden aan alle maatregelen die in verband daarmee overeenkomstig de door de werkgever van de zijde van de bedrijfsgeneeskundige dienst ontvangen adviezen door deze noodzakelijk worden geacht.

Bij het werken met de motorkettingzaag zijn persoonlijke beschermingsmiddelen van essentieel belang.

§ 3. BEDRIJFSGEZONDHEIDSZORG IN DE PARTICULIERE BOSBOUW

De hoofdafdeling sociale zaken besloot op grond van een daartoe door de commissie bosbouwveiligheid uitgebracht advies over te gaan tot invoering van bedrijfsgezondheidszorg in de particuliere bosbouw met inschakeling van de op grond van de Veiligheidswet erkende gezamenlijke bedrijfsgezondheidsdiensten.

De bij de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde aangesloten

bedrijfsartsen hebben zich op verzoek van het Bosschap bereid verklaard al hetgeen tot de normale bedrijfsgezondheidszorg dient te worden gerekend voor de particuliere bosbedrijven te willen verrichten.

Binnen het kader van de bedrijfsgezondheidszorg valt:

- het bedrijfsgeneeskundig onderzoek van de werknemers voor de aanstelling, waardoor een hen passende arbeidstaak kan worden geadviseerd;
- het periodiek preventief bedrijfsgeneeskundig onderzoek van de werknemers met een sterk belastende arbeidstaak;
- de bedrijfsgeneeskundige begeleiding van werknemers bij ziekte en bij een verminderde arbeidsgeschiktheid, de verzuimbegeleiding en de sociale revalidatie;
- het arbeidshygiënisch en ergonomisch toezicht op de arbeidssituatie van de werknemers;
- de individuele bedrijfsgeneeskundige hulpverlening bij het niet of slecht functioneren in de arbeidssituatie.

In de c.a.o. particuliere bosbouw die op 1 januari 1977 inging, werd een bepaling over bedrijfsgezondheidszorg opgenomen. Gestreefd werd naar daadwerkelijke invoering van de bedrijfsgezondheidszorg in de particuliere bosbouw in 1978. Een speciale werkgroep bestaande uit een werkgevers- en een werknemersafgevaardigde, de veiligheidsfunctionaris van het Staatsbosbeheer en 2 artsen werd belast met de voorbereiding en de begeleiding van de bedrijfsgezondheidszorg.

De werkgroep organiseerde in november en december 1977 een 4-tal regionale voorlichtingsbijeenkomsten over bedrijfsgezondheidszorg in de particuliere bosbouw die door 150 personen werden bezocht.

Demonstratie tijdens de voorlichtingsdagen.

§ 4. VEILIGHEID IN DE BOSBOUW

De commissie bosbouwveiligheid beraadde zich mede in verband met een herziening van de brochure „Veilig werken met de motorkettingzaag” over de opstelling van een aantal minimum eisen waaraan motorzagen dienen te voldoen. Deze eisen hebben betrekking op de vormgeving, de balans, gasbeveiliging, kortsluitknop, kettingrem, geluiddemping, vibratiedemping en uitlaatgassen.

Voorts beraadde de commissie zich over het bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp Arbeidsomstandighedenwet, dat de Veiligheidswet te zijner tijd zal vervangen.

In mei 1977 werd tezamen met de Stichting Praktijkonderwijs en Leerlingwezen voor Bosbouw, Cultuurtechniek en Aanverwante Vakgebieden te Schaarsbergen, een tweetal voorlichtingsdagen gehouden, welke in het teken stonden van het praktijkonderwijs in de bosbouw en de cultuurtechniek en van de arbeidsveiligheid in deze sectoren.

Ter gelegenheid van deze dagen verscheen een geheel aan de arbeidsveiligheid in de bosbouw gewijd nummer van De Veiligheid.

§ 5. SCHOLING

a. Regeling subsidie scholing leerlingwezen

Zowel in 1976 als in 1977 werd ten aanzien van 66 deelnemers aan de opleiding in het kader van het Leerlingstelsel in de Bosbouw een bijdrage verstrekt op grond van de Regeling Subsidie Scholing Leerlingwezen.

Beide jaren was voor deze regeling een bedrag van f 12.500 - uitgetrokken.

b. Uitreiking Bos- en Mensprijs

In 1976 werd de Bos- en Mensprijs uitgereikt aan één leerling van de Bosbouwtechnische School te Apeldoorn. In 1977 werden 3 prijzen uitgereikt en wel aan 2 leerlingen van de Praktijkschool voor Bosbouw en Cultuurtechniek en aan één leerling van de Bosbouwtechnische School.

§ 6. ONDERZOEK NAAR DE KWANTITATIEVE EN KWALITATIEVE ONTWIKKELING VAN HET PERSONEELSBESTAND IN DE GROENE SECTOR

Tijdens de verslagperiode verschenen de eerste 4 deelrapporten van het LEI-onderzoek naar de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van het personeelsbestand in de groene sector, te weten:

- het personeelsbestand in dienst bij eigenaren en beheerders van bossen en natuurterreinen (exclusief gemeenten);
- het gemeentelijk personeelsbestand in de groene sector;
- het personeelsbestand van inlands rondhouthandelaren;
- het personeelsbestand van hoveniers— en groenvoorzieningsbedrijven.

Doel van het onderzoek is inzicht te geven in de huidige omvang en samenstelling alsmede de in de toekomst te verwachten ontwikkeling van het personeelsbestand.

Uit het onderzoek bleek dat in de groene sector - bossen, natuurterreinen en beplantingen - in 1975 in totaal 41.630 personen (27895 manjaren) werkten.

Hiervan behoorden 24.685 personen tot de categorie „regelmatig werkzaam personeel”, veelal met een vast dienstverband.

Deze categorie werd als volgt onderverdeeld: 2745 bedrijfsleiders, 1430 werkleiders, 19280 man uitvoerend personeel en 1230 man „overig personeel”, waaronder wordt verstaan personen belast met voorlichting, rondleiding en toezicht, natuurbescherming, technische bediening en onderhoud.

Het niet regelmatig werkzaam personeel „los dienstverband” bedroeg in totaal 4290 personen. In A.W. en E-verband waren 2655 en in W.S.W.-verband - Wet Sociale Werkvoorziening - waren ± 10.000 man werkzaam.

Het uitvoerend personeel was als volgt over de diverse eigenarencategoriën verdeeld:

Uitvoerend personeel werkzaam in:	„vast” personeel	„los” personeel	Personeel in kader van Aanv.werken/ E-regeling	W.S.W.- personeel ¹⁾
	aantal	aantal	aantal	aantal
Bossen, waarvan bij:				
- inlands rondhout- handelaren	560	110	—	— ²⁾
- bouseigenaren, beheerders	1650	460 ²⁾	865 ²⁾	— ²⁾
- natuur- terreinen	450			
Beplantingen, waarvan in:				
- gemeentelijke beplantingen	15245	3420	1790 ²⁾	— ²⁾
- particuliere beplantingen	1375	300		
Totaal	19280	4290	2655	± 10.000 ²⁾

¹⁾ geen details bekend.

²⁾ niet nader over de diverse categorieën onder te verdelen.

VII WATERSCHAPSLASTEN

Naar aanleiding van de voorgenomen oprichting in de provincie Utrecht van het Waterschap „De Vecht” wendde het Bosschap zich bij schrijven d.d. 21 juni 1976 tot de Staten van deze provincie. Uit het reglement van het waterschap „De Vecht” bleek dat het omslagplichtig gebied ook bosgronden zal omvatten, die tot nog toe buiten waterschapsverband lagen. Deze gronden, die niet zichtbaar afwateren, zullen diensgevolge in de toekomst in de omslagheffing worden betrokken in verband met de overlast die zij veroorzaken. Zij zullen in de lastenheffing worden opgenomen op basis van een 20%-norm. Het Bosschap wees erop dat hooggelegen bosgronden het regenwater in vertraagd tempo afgeven aan de lager gelegen gronden, met alle gunstige gevolgen van dien voor de uit te voeren waterschapswerken. Opneming in waterschapsverband van de hooggelegen bosgronden zal tot gevolg hebben, dat er een versnelde waterafvoer zal optreden, hetgeen nadelige gevolgen zal hebben voor de betrokken houtopstanden.

Indien men hoge gronden in de omslagheffing gaat betrekken, zal men, zo stelde het Bosschap, bij de bepaling van de hoogte van de omslag ook met mogelijke nadelige effecten rekening moeten houden. Het Bosschap achtte het motief, dat elders gelegen hoge gronden reeds in waterschapsverband zijn opgenomen en bijdragen in de kosten van het waterschap, principieel onjuist. Bij een concentratie van waterschappen waarbij tot nog toe ongereguleerde gebieden in de omslagheffing worden betrokken, dient het vraagstuk van de omslagheffing volledig opnieuw in beschouwing te worden genomen. Daarbij zal men zich moeten realiseren dat de waterafvoer in de loop der jaren in vele gevallen is versneld door activiteiten - zoals ruilverkavelingen e.d. - in het belang van de agrarische productie op de lager gelegen gronden. Ook de toename van de bebouwing, van wegeaanleg e.d. is oorzaak van een snellere waterafvoer. Op grond van deze overwegingen, stelde het Bosschap, zullen kosten van de waterschapswerken die met de versnelde waterafvoer verband houden, primair dienen te worden verhaald op de eerdergenoemde agrarische gronden en op de gebouwde eigendommen die naar hun aard tot versnelde waterafvoer bijdragen.

Voorts zal bij de bepaling van de omslag rekening moeten worden gehouden met het feit, dat bosgronden een hoge mate van bestemmingsvastheid bezitten en met de omstandigheid, dat het opbrengend vermogen van deze gronden laag is. In het licht van het bovenstaande werd verzocht de hoog gelegen bosgronden, die moeten worden gerekend tot de gronden met een aanmerkelijk minder opbrengend vermogen, onder te brengen in een nieuw in te voeren klasse 4, waarin de lasten volgens een lager verhoudingscijfer zullen worden geheven.

Provinciale Staten van Utrecht waren echter van oordeel, dat de bijdrage van de hogere bosgronden met een betaling van 20% in de kosten in reële verhouding staat tot het door deze gronden veroorzaakte waterbezwaar (wateroverlast) en de werkzaamheid die het waterschap De Vecht voor dit gebied zal hebben te verrichten. Voorts achtte genoemd College het minder opbrengend vermogen voor bosgronden irrelevant.

In juli 1977 hield het Bosschap een enquête onder de waterschappen waarbinnen bosgronden zijn gelegen, teneinde na te gaan op welke wijze de omslagheffing door de waterschappen is geregeld. De waterschappen, die werden benaderd, hebben op ruime schaal aan de enquête medegewerkt. Aan het eind van de verslagperiode waren de resultaten van de enquête nog niet verwerkt.

VIII GRONDZAKEN

§ 1. WETSONTWERPEN WIJZIGING VAN DE ONTEIGENINGSWET EN REGELING VOORKEURSRECHT VOOR GEMEENTEN BIJ VERWERFING VAN ONROEREND GOED.

Met de parlementaire behandeling van de in december 1975 bij de Tweede Kamer ingediende wetsontwerpen tot wijziging van de Onteigeningswet en tot regeling van het voorkeursrecht voor gemeenten bij verwerving van onroerend goed, werd in 1976 een begin gemaakt. In dat jaar verschenen het Voorlopig Verslag en de Memorie van Antwoord. In 1977 leidde de behandeling van het wetsontwerp tot wijziging van de Onteigeningswet tot het aftreden van het kabinet.

Bos met onderbegroeiing van vossenbes.

A. Wijziging van de Onteigeningswet

Het wetsvoorstel gaat voor de waardebepaling van onroerend goed bij onteigening van de gebruikswaarde (thans de werkelijke waarde) uit. Daaronder wordt verstaan de waarde van het goed op grondslag van het gebruik dat daarvan ten tijde van de onteigening wordt gemaakt. Het wetsontwerp stoelt op de gedachte dat de toevallige eigenaar niet mag profiteren van de meerwaarde, die een goed heeft bij een andere bestemming, omdat die meerwaarde buiten zijn toedoen tot stand komt en vaak een gevolg zou zijn van overheidsop treden.

In zijn aan de Bijzondere commissie van voorbereiding van het wetsontwerp uit de Tweede Kamer gericht schrijven d.d. 14 april 1976 stelde het Bosschap, dat dit in beginsel aanvaardbaar is, mits ook de waardeverminderingen die door toedoen van overheidsop treden ontstaan, voor vergoeding in aanmerking komen. Dit laatste is evenwel slechts dan het geval als sprake is van onevenredige schade.

Het Bosschap wees erop, dat de in het wetsontwerp voorgestelde waardering van onroerend goed bij onteigening voor bosgronden en natuurterreinen niet toepasbaar is. Bij het bepalen van de waarde van bosgronden en natuurterreinen zal men niet voorbij kunnen gaan aan de omstandigheid, dat deze gronden maatschappelijk van zeer grote waarde zijn. Gewezen zij slechts op de waarde die deze gronden hebben uit een oogpunt van milieubehoud, recreatie, landschapsschoon en dergelijke. Bij onteigening zal bij de bepaling van de waarde met deze aspecten rekening dienen te worden gehouden, met andere woorden, bij onteigening zal de maatschappelijke waarde aan de eigenaar ten goede moeten komen. Het is deze waarde immers, die de eigenaren vaak door het jaren achtereen brengen van financiële offers - o.m. in de vorm van het genoegen nemen met een zeer laag tot negatief rendement - in stand hebben gehouden of vermeerderd. De in het wetsontwerp voorziene regeling ten aanzien van de waardering van onroerend goed biedt voor bosgronden en natuurterreinen geen oplossing. De gebruikswaarde als in het wetsontwerp aangeduid doet namelijk tekort aan de hiervoor omschreven maatschappelijke waarde.

In dit verband stelde het Bosschap, dat het zelfs bij het huidige systeem van waardebepaling al bijzonder moeilijk is de maatschappelijke waarde van bossen en natuurterreinen tot erkenning te brengen.

Op grond van het voorgaande sprak het Bosschap de vrees uit, dat het voorgestelde systeem voor de bosbouw en het natuurbehoud tot grote onzekerheid zal leiden, met alle nadelige gevolgen van dien.

Een minderheid binnen het bestuur van het Bosschap - te weten de vertegenwoordigers van de Voedingsbonden N.V.V. en N.K.V. - achtte de regeringsvoorstellen om te komen tot waardebepaling op basis van de gebruikswaarde wel aanvaardbaar en distancieerde zich van het hiervoor weergegeven meerderheidsstandpunt.

Tenslotte stelde het Bosschap, dat de thans voorgestelde wetswijziging moet worden aangegrepen om de rechten van de werknemers, die tengevolge van onteigening van het bedrijf waar zij werken in hun bestaansmogelijkheden werden aangetast, te regelen. Het pleitte in dit verband voor opneming in de Onteigeningswet van een bepaling, op grond waarvan deze werknemers recht verkrijgen op schadevergoeding.

b. Voorkeursrecht voor gemeenten bij verwerving van onroerend goed

Het wetsontwerp Voorkeursrecht gemeenten beoogt de gemeenten een voorkeurspositie te verlenen bij de verwerving van gronden, met een niet agrarische bestemming, welke van het huidige gebruik afwijkt. Het gaat om aanwijzing van gronden die begrepen zijn in een structuurplan dat bepaalde bestemmingen aangeeft of in een bestemmingsplan op

grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Het voorkeursrecht houdt in, dat de eigenaar een voorgenomen overdracht van de grond - of de overdracht dan wel vestiging van bepaalde zakelijke rechten op die grond - moet melden bij de gemeente. Indien de gemeente dat wenst, moet met haar worden onderhandeld over de verkoop aan haar en over de prijs. Bepaalde overdrachten zullen echter niet onder het voorkeursrecht vallen, zoals die welke voortvloeien uit transacties met familieleden of publiekrechtelijke lichamen, uit boedelscheidingen of uiterste wilsbeschikkingen en uit publieke verkopen ingevolge de wet, rechterlijk bevel of bij wege van executie.

Ook ten aanzien van dit wetsontwerp wendde het Bosschap zich tot de Tweede Kamer. Het wees erop, dat de noodzaak van een dergelijke voorkeurspositie niet overtuigend was aangetoond en dat vele gemeenten er in de praktijk met de thans ten dienste staande middelen in slagen een slagvaardig grondverwervingsbeleid te voeren. Desondanks wilde het Bosschap in beginsel instemmen met het toekennen van een voorkeursrecht aan de gemeenten mits tegenover dit recht van de gemeenten duidelijke bepalingen in de wet worden opgenomen ter bescherming van de belangen van de eigenaren van aangewezen gronden en van de personen, die op deze gronden werkzaam zijn. Voorts diende volgens het Bosschap de aanwijzigingsmogelijkheid te worden beperkt tot die gronden, waaraan bij een bestemmingsplan of bij een ter visie gelegd ontwerp-bestemmingsplan een niet agrarische bestemming is gegeven en waarvan het gebruik afwijkt van die bestemming. De gemeenten zouden dus niet het recht moeten krijgen een voorkeursrecht te vestigen ten aanzien van gronden waaraan bij structuurplan of ontwerp-structuurplan een niet agrarische bestemming wordt toegedacht. Een structuurplan is naar aard en inhoud slechts globaal, terwijl er weinig of geen zekerheid m.b.t. de realisatie ervan bestaat.

Voorts stelde het Bosschap dat de periode van onzekerheid voor de eigenaar die zijn gronden aan de gemeente in het kader van een gevestigd voorkeursrecht te koop aanbiedt, zeer beperkt zal moeten zijn. De eigenaar heeft er recht op binnen een periode van 3 maanden te weten of de gemeente zijn gronden al dan niet zal kopen.

Tenslotte was het Bosschap van mening, dat tegenover een voorkeursrecht van gemeenten een koopplicht voor de gemeenten behoort te staan indien:

- de eigenaar van aangewezen gronden kan aantonen dat hij tengevolge van de aanwijzing schade lijdt, welke redelijkerwijs niet te zijn laste behoort te blijven;
- de aanwijzing drie jaren heeft geduurd.

De koopplicht heeft uiteraard slechts te gelden als de eigenaar zulks verlangt. De koopplicht dient zodanig te worden geregeld, dat ook de werknemers die in hun bestaansmogelijkheid worden aangetast een schadeloosstelling wordt verstrekt. Een dergelijke schadeloosstelling zal overigens ook moeten plaatsvinden bij aankoop, waarbij de gemeenten zonder dat sprake is van een koopplicht, gebruik maken van het voorkeursrecht. Met betrekking tot de prijsvorming stelde het Bosschap, dat deze in gevallen dat gemeenten gebruik maken van het voorkeursrecht - en dit geldt uiteraard ook bij grondverwerving in het kader van de koopplicht als hiervoor bepleit - zal moeten geschieden op basis van de maatschappelijke waarde zoals gesteld naar aanleiding van het wetsontwerp tot wijziging van de Onteigeningswet.

In het Bosschapsschrijven aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd tevens uitdrukking gegeven aan het standpunt van een minderheid in het bestuur - te weten van de vertegenwoordigers van de Voedingsbonden N.V.V. en N.K.V. - die van mening was dat de prijsvorming gebaseerd diende te zijn op de gebruikswaarde.

§ 2. INTERIM NOTA LANDINRICHTINGSWET

Op 25 maart 1976 hebben de Ministers van Landbouw en Visserij en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de nota Landinrichtingswet openbaar gemaakt en aan

Machinaal aanplanten van bos.

diverse organisaties en instanties, waaronder het Bosschap, om advies gezonden. De behoefte aan een landinrichtingswetgeving, die t.z.t. de Ruilverkavelingswet zal vervangen, vloeit voort uit het feit, dat het landelijk gebied niet meer alleen voor de landbouw van belang is, maar in toenemende mate ook uit anderen hoofde grote betekenis heeft verkregen.

Bij de landinrichting speelt de belangenafweging in het kader van de ruimtelijke ordening een grote rol. Onder landinrichting wordt verstaan het projectgewijs, binnen het kader van de ruimtelijke ordening, inrichten van delen van het landelijke gebied voor nieuwe, dan wel meer geschikt maken voor bestaande doeleinden.

Doelstelling bij het landinrichtingsbeleid zal o.m. zijn:

- verbetering en handhaving van de kwaliteit van het natuurlijke milieu;
- veiligstelling van natuurgebieden, cultuurlandschappen en cultuurgronden en bevordering van het ontstaan van nieuwe vormen;
- bevordering van een landschaps- en stadsbeeld dat de cultuur-historische betekenis en de visuele aantrekkelijkheid waarborgt;
- instandhouding van open ruimten tussen stedelijke zônes; tussen stadsgewesten en binnen stadsgewesten;
- instandhouding en bevordering van rendabele vormen van agrarische bedrijfsvoering;
- bevordering en instandhouding van het leefklimaat van de plattelandsbevolking.

In de nota worden 3 vormen van landinrichting onderscheiden, nl.:

- de ruilverkaveling bij overeenkomst;
- de ruilverkaveling uit kracht van de wet;
- de herinrichting.

In de Landinrichtingswet zullen de ruilverkaveling bij overeenkomst en de ruilverkaveling uit kracht van wet uit de Ruilverkavelingswet 1954 worden overgenomen. Voor gebieden, waar, na afweging van de belangen in het kader van plannen van ruimtelijke ordening, landbouwkundige doelstellingen domineren, is ruilverkaveling de aangewezen vorm van landinrichting. Voor de wettelijke ruilverkaveling zal het besluit tot uitvoering op dezelfde wijze aan de grondeigenaren en -gebruikers worden overgelaten, als in de Ruilverkavelingswet is geregeld. De herinrichtingsprocedure als vorm van landinrichting zal gelden voor die gebieden waar naast agrarische ook in sterke mate niet agrarische doelstellingen in het geding zijn.

De in de nota neergelegde voorstellen hebben betrekking op een goede afstemming van de ruimtelijk ordening en de landinrichting, het beheer en de landinrichting, de grondverwerving, inspraak en rechtsbescherming, procedures, besluitvorming, financiële aspecten en de op het terrein van de landinrichting opererende organen.

In zijn brief van 26 augustus 1976 ging het Bosschap in op die onderdelen uit de interimnota die van belang zijn voor de bosbouw. Het Bosschap wees erop, dat in de Interimnota Landinrichtingswet slechts spaarzaam melding wordt gemaakt van de bosbouw en de belangen van deze vorm van bodemgebruik. Dit bevreemde het Bosschap, aangezien bosgronden in het kader van de landinrichting, zoals deze in de interimnota wordt beschreven, volledig meespelen. Uit de interimnota blijkt onvoldoende, dat het belang van de bosbouw bij landinrichting vaak specifieke facetten heeft. Tegen die achtergrond werd er op gewezen, dat bij herinrichting en bij ruilverkaveling in het kader van de landinrichting het accent veelal zal liggen op andere dan specifieke bosbouwbelangen. Op dit punt zal de situatie dan ook veelal nauwelijks wezenlijk verschillen met die welke men aantreft bij de huidige ruilverkavelingen, die immers ook primair andere dan bosbouwbelangen dienen, te weten agrarische belangen. Het voorop staan van agrarische belangen bij ruilverkavelingen heeft er tot nog toe in de praktijk toe geleid, dat bosgronden vrijwel steeds buiten ruilverkavelingen zijn gehouden.

Het Bosschap tekende, aangezien bij herinrichting en ruilverkaveling het accent vrijwel steeds op niet bosbouwbelangen zal liggen, dan ook bezwaar aan tegen het feit dat, zoals in de interimnota was gesteld, bosgronden in het kader van de landinrichting volledig zullen meespelen. Dit betekent dan ook dat boscomplexen op gelijke wijze als agrarische gronden zullen moeten bijdragen in de sfeer van de in de nota genoemde onvrijwillige grondafstand bij landinrichting. De bosbouw dient, maar de mening van het Bosschap zoveel mogelijk van de in de nota bepleitte onvrijwillige grondafstand als instrument bij de landinrichting gevrijwaard te blijven. Immers het bestemmen van bosgronden voor andere doeleinden dan bosbouw, zal ook al vanwege het feit, dat het overheidsbeleid gericht is op instandhouding van het bosareaal - men denke slechts aan de Boswet - zoveel mogelijk beperkt moeten blijven.

Met betrekking tot het voorgestelde voorkeursrecht merkte het Bosschap op, dat dit voor de bestaande bosbouw in de praktijk waarschijnlijk zelden of nooit zal behoeven te worden toegepast. Het voorkeursrecht is met name bedoeld en van belang voor de verwerving van agrarische gronden door de Stichting Beheer Landbouwgronden.

Ten aanzien van het voornemen om een nieuwe bijzondere titel toe te voegen aan de Onteigeningswet, op grond waarvan in geval van herinrichting onteigening ter verwezenlijking van een landinrichtingsplan mogelijk zal zijn, werd geconstateerd, dat hiervoor duidelijke normen ontbreken, hetgeen tot gevolg kan hebben dat de deur voor onteigening wijd open gaat. Teneinde dit te voorkomen is het noodzakelijk dat duidelijke normen zullen worden geformuleerd. Hiervoor is des te meer reden, omdat het landinrichtingsplan zoals in de interimnota voorzien, steunt op het streekplan dat te „licht” is om te dienen als basis voor onteigening.

Het Bosschap juichte het toe, dat eigenaren van gronden in het kader van een landin-

De Hollandse iep, zal deze oude bekende uit het landschap verdwijnen?

richtingsplan op hun verzoek algehele vergoeding in geld kunnen verlangen in plaats van toedeling van grond, aangezien daardoor de realisatie van landinrichtingsprojecten in een aantal gevallen soepeler zal kunnen verlopen.

Tenslotte werd met betrekking tot de kostenverdeling bij de uitvoering van landinrichtingsprojecten opgemerkt, dat op dit punt meer duidelijkheid gewenst was. De passage waarin gesteld wordt, dat een belangrijk uitgangspunt voor de kostenverdeling uiteraard de toerekening is van het nut aan de verschillende belangen, die door het plan worden gediend, is beslist veel te vaag. Immers het bosbouwbelang zal bij herinrichting, welke uit veelzijdige overwegingen wordt doorgevoerd, meestal niet voorop staan. Ditzelfde geldt

bij ruilverkavelingen in het kader van de landinrichting. De uitgevoerde werken zullen voor de bosbouw in vele gevallen geen direct profijt opleveren; integendeel vaak zal eerder sprake zijn van nadeel tengevolge van wijzigingen in de grondwaterstand en van betere ontsluiting, welke alleen maar zal leiden tot vergroting van de recreatiedruk. Het Bosschap stelde, dat met deze omstandigheden bij de financiële afwikkeling rekening zal moeten worden gehouden, in die zin, dat de bijdrage in de kosten nooit hoger zal mogen zijn dan de waardevermeerdering van de grond tengevolge van de herinrichting. De waardevermeerdering zal daarbij moeten worden bepaald op basis van marktwaardevergelijking met vergelijkbare gronden buiten een landinrichtingsproject.

§ 3. DE NOTA LANDELIJKE GEBIEDEN

Op 11 maart 1977 bood de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de Nota Landelijke Gebieden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan. In deze nota geeft de regering de hoofdlijnen aan van het in de landelijke gebieden van Nederland te voeren ruimtelijk beleid. Bouwstenen voor deze nota vormden een aantal tezelfder tijd verschenen structuurvisies, te weten de Structuurvisie op het bos en de bosbouw, de Structuurvisie Openlucht recreatie, de Structuurvisie Natuur- en Landschapsbehoud en de Visie Landschapsbouw.

De Nota Landelijke Gebieden is te beschouwen als deel III van de "Derde Nota over de ruimtelijke ordening". Aan deze deelnota gingen vooraf de in 1973 verschenen Oriënteringsnota (deel I) en de Verstedelijkingsnota (deel II), die in 1975 het licht zag. Alle nota's doorlopen de zogenaamde procedure van de planologische kernbeslissing bestaande uit respectievelijk de voorbereidings-, inspraak- en behandelingsfase door de Tweede Kamer. De parlementaire behandeling van de Oriënteringsnota werd in 1973 voltooid. Na aanvaarding door het parlement van het in de betreffende deelnota's uitgestippelde beleid zullen deze nota's als Derde Nota over de ruimtelijke ordening als beleidsstuk de plaats innemen van de in 1967 uitgebrachte Tweede Nota over de ruimtelijke ordening. De Nota Landelijke Gebieden, die vergezeld ging van de Structuurschets voor de landelijke gebieden, gaat over de ontwikkelingen in de landelijke gebieden voorzover deze ontwikkelingen van belang zijn voor de bestemmingen en het gebruik van de grond voor wonen, verkeer, recreatie, landbouw, bosbouw, natuur en landschap.

De belangrijkste vraagstukken betreffen:

- het toenemende ruimtebeslag voor stedelijke doeleinden, waardoor de landbouw, het landschap en de natuur steeds meer in het gedrang komen;
- de spanning tussen de ontwikkeling van de landbouw ten opzichte van natuur en landschap;
- de leefomstandigheden van de plattelandsbevolking.

Het ruimtelijk beleid in de landelijke gebieden moet zich volgens de Nota richten op:

- het verschaffen van keuzevrijheid en goede ontplooiingskansen van de bevolking van de landelijke zowel als van de stedelijke gebieden. Daartoe wordt in bijzondere mate aandacht besteed aan die groepen die deze ontplooiingskansen thans nog missen, aan de mogelijkheden tot ontplooiing voor diegenen die van de landbouw afhankelijk zijn, aan de leefbaarheid van de kernen en aan recreatiebehoeften van die bevolkingsgroepen, die thans nog over onvoldoende mogelijkheden beschikken;
- het ontwikkelen van verscheidenheid in het ruimtegebruik en het waarborgen en ontwikkelen van verscheidenheid, samenhang en duurzaamheid in het fysisch milieu.

In de Nota worden 5 categorieën van gebieden onderscheiden, te weten:

- a. gebieden met als hoofdfunctie landbouw;

- b. gebieden met afwisselend landbouw- en andere functies in grotere ruimtelijke eenheden;
- c. gebieden met afwisselend landbouw-, natuur- en andere functies in kleinere ruimtelijke eenheden;
- d. gebieden met als hoofdfunctie natuur;
- e. gebieden binnen de stedelijke invloedssfeer.

Naar aanleiding van de Nota Landelijke Gebieden wendde het Bosschap zich bij schrijven d.d. 31-10-1977 tot de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en ging daarbij met name in op die onderdelen uit de Nota die van belang zijn voor de bosbouw.

Het Bosschap sprak zijn voldoening uit over het feit dat in de Nota in verschillende verbanden wordt ingegaan op het bos en de functies die het bos vervult en over de positieve waardering voor het particulier initiatief in de bosbouw, welke op een aantal punten uit de Nota blijkt. In grote lijnen werd het voorgenomen beleid m.b.t. de bosinstandhouding en de bosuitbreiding onderschreven. Met name juichte het Bosschap de plannen tot uitbreiding van het bosareaal met in totaal 50.000 ha tot 1990 toe.

Het Geuldal, een fraai stuk landelijk gebied.

Naar aanleiding van de in de Nota en de Structuurschets voor de Landelijke Gebieden opgenomen zône-indeling, welke gelijk is aan de hiervoor genoemde gebiedsindeling, stelde het Bosschap, dat aan de bosbouw als vorm van bodemcultuur in de onderscheiden zônes een duidelijke eigen plaats dient te worden toegekend. De zône-indeling van het landelijk gebied zal daardoor meer aansluiten op de praktijk van het bodemgebruik. De eigen plaats van de bosbouw in gebieden met als hoofdfunctie landbouw zal daarin moeten bestaan, dat in die gebieden productiebossen moeten kunnen worden aangelegd, waarbij in bijzondere gevallen een terugkeer tot landbouwexploitatie mogelijk zal moeten

zijn. Ook wees het Bosschap op de gevaren die een sterk op conservering gericht beleid heeft voor de duurzame instandhouding van het bos. Van groot belang achtte het Bosschap dat in het beleid bestemming en beheer beter op elkaar worden afgestemd. Daartoe zal het beheersinstrumentarium van de Beschikkingen bosbijdragen en natuurbijdragen naast de instrumenten uit de Boswet tot instandhouding van het bosareaal moeten worden benut. Dit beheersinstrumentarium dient aansluiting te vinden bij de instrumenten van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, teneinde aldus een duidelijke koppeling tussen bestemming en beheer te realiseren. Zo zullen alle bossen die vallen onder de werkingssfeer van de Boswet en de Beschikking bosbijdragen in bestemmingsplannen in ieder geval de bestemming bos moeten krijgen, met slechts gebruiks- en aanlegvoorschriften ter wering van andere bestemmingen en dus ter bescherming van de bestemming bos. Slechts in uitzonderingsgevallen, namelijk dan wanneer sprake is van bossen die van bijzondere natuurwetenschappelijke betekenis zijn - vast te stellen volgens duidelijke normen - ten aanzien waarvan doorgaans de Natuurbeschermingswet of de Beschikking natuurbijdragen wordt toegepast, zal aan bossen de bestemming natuurgebied mogen worden toegekend. Ook in die gevallen zullen gebruiks- en aanlegvoorschriften moeten worden beperkt tot de wering van andere bestemmingen en dus tot bescherming van de bestemming natuurgebied. De gewenste koppeling tussen bestemming en beheer kan slechts worden bereikt via een coördinatie van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de Boswet. Om de koppeling volledig te doen sluiten zal de Boswet als beheerswet voor de bosbouw moeten worden aangepast, in die zin, dat de thans bij beschikkingen geregelde materie in deze wet steun kan vinden. Ook zal de werkingssfeer tussen de Boswet enerzijds en de Natuurbeschermingswet en eventuele andere beheerswetten anderzijds moeten worden afgebakend. De bepleite koppeling van bestemming en beheer zal het in vele gevallen mogelijk maken af te zien van een beleid, waarbij eerst conserverende bestemmingen worden gelegd en pas in een later stadium aan het beheer aandacht wordt geschonken. Daarmede wordt een stuk rechtsonzekerheid weggenomen. Dit neemt evenwel niet weg dat er ook dan nog behoefte kan bestaan aan een adequate schadevergoedingsregeling.

Met betrekking tot de planschadevergoedingsregeling ex artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening werd erop gewezen dat dit artikel in tegenstelling tot hetgeen door de regering in de Nota Landelijke Gebieden onder verwijzing naar de Kroonjurisprudentie werd gesteld, wel degelijk aanpassing behoeft, teneinde te bereiken dat de burger meer kans heeft op het daadwerkelijk verkrijgen van planschadevergoeding. In nauw verband hiermede staat ook de schadevergoeding bij het opleggen van een kapverbod ex artikel 13 van de Boswet. Dit klemmt temeer nu de regering overweegt dit kapverbod uit te breiden tot bossen van natuurwetenschappelijke waarde. Een kapverbod maakt het voor het betrokken bosbedrijf onmogelijk inkomsten uit houtverkoop te realiseren en dwingt het ertoe een productiecycclus, welke in het kader van zijn bedrijfsvoering als voltooid moet worden beschouwd, voort te zetten zonder opbrengst te verkrijgen. Daarenboven maakt een kapverbod het onmogelijk een nieuwe productiecycclus in gang te zetten. Hieruit blijkt hoe ingrijpend een kapverbod is en hoe noodzakelijk het is dat bij oplegging ervan schadevergoeding volgt, opdat degene aan wie een kapverbod wordt opgelegd, daarvan geen inkomens- en vermogensschade ondervindt. Om die redenen is hier dan ook slechts het principe van volledige in plaats van evenredige schadevergoeding op zijn plaats. Met betrekking tot het eventueel stellen in de Wegenverkeerswet van nieuwe regels terzake van onttrekking van wegen aan het openbaar verkeer, stelde het Bosschap dat eventuele nieuwe regels de mogelijkheden tot bosexploitatie en bosbrandbestrijding niet zullen mogen beperken. Voorts zullen voor de aanwonenden van wegen, welke aan de openbaarheid worden onttrokken, zodanige regelen moeten gelden, dat zij geen nadeel ondervinden van de onttrekking.

Tenslotte wees het Bosschap er inzake het voorgenomen ontgrondingsbeleid op, dat bij de afweging van belangen in het kader van ontgrondingsaanvragen rekening moet worden gehouden met de mogelijkheden die de landschapsbouw te bieden heeft. Dankzij de landschapsbouw - met name in relatie tot de bosbouw - kunnen nadelen, welke het gevolg kunnen zijn van ontgrondingen, vaak geheel of nagenoeg geheel worden weggenomen. Niet zelden is het mogelijk aldus tot landschappelijk meer aantrekkelijke en gevarieerde situaties te geraken.

§ 4. DE STRUCTUURVISIE OP HET BOS EN DE BOSBOUW EN DE STRUCTUURVISIE OP NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHOUD

Tegelijkertijd met de Nota Landelijke Gebieden verschenen de Structuurvisie op het bos en de bosbouw, de Structuurvisie op natuur- en landschapsbehoud, de Structuurvisie openluchtrecreatie en de Visie landschapsbouw, welke als bouwstenen dienden voor de Nota Landelijke Gebieden. Alhoewel de structuurvisies formeel niet ter discussie waren gesteld, wendde het Bosschap zich naar aanleiding van de Structuurvisie op het bos en de bosbouw tot de Minister van Landbouw en Visserij en naar aanleiding van de Structuurvisie natuur- en landschapsbehoud tot de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

a. De Structuurvisie op het bos en de bosbouw

In zijn schrijven d.d. 12 december 1977 wees het Bosschap erop dat de Structuurvisie op het bos en de bosbouw een goede basis vormt voor het te ontwikkelen bosbouwbeleid in de komende jaren: een beleid dat gericht is op instandhouding en uitbreiding van het bos onder handhaving van de gespreide eigendomssituatie. De structuurvisie op het bos en de bosbouw bevat een zeer heldere beschrijving van de bosbouw hier te lande met een

Het paard is nog altijd onmisbaar in de bosbouw.

duidelijke erkenning van de houtproductiefunctie van het Nederlandse bos. De laatste jaren dreigde deze functie weleens op de achtergrond te geraken. Het is een verdienste van de structuurvisie dat de verschillende functies van het bos weer op een evenwichtige wijze naast elkaar zijn gesteld. Ook verheugde het het Bosschap dat aan het werkgelegenheidsaspect in de bosbouw de vereiste aandacht wordt geschonken.

Het Bosschap sloot zich aan bij de in de structuurvisie gegeven analyse inzake de situatie in de Nederlandse bosbouw en onderschreef in grote lijnen de aangekondigde beleidsvoornemens. In dat verband moet het voornemen tot verhoging van de herbeplantingsbijdrage tot 80% van de kosten van bijzondere belang worden geacht. Met betrekking tot de Beschikking bosbijdragen werd opgemerkt, dat deze regeling voor de bosbouw van doorslaggevend belang is. Zo nodig zal uitbouw ervan moeten plaatsvinden. Ook de stimulering van samenwerkingsverbanden en de uitbreiding van het bosareaal werden door het Bosschap onderschreven. In zijn reactie pleitte het Bosschap voor doorvoering binnen afzienbare tijd van de fiscale ideeën uit de structuurvisie op het bos en de bosbouw om de bosinstandhouding en de bosuitbreiding in belangrijke mate te stimuleren. Een kritische kanttekening werd geplaatst bij de uitspraak, dat uitbreiding van de mogelijkheid tot het opleggen van een kapverbod ten aanzien van houtopstanden, die van natuurwetenschappelijke waarde zijn, overweging verdient. Uitbreiding van het kapverbod tot houtopstanden van natuurwetenschappelijke waarde is naar het oordeel van het Bosschap slechts aanvaardbaar indien sprake is van bijzondere natuurwetenschappelijke waarden, welke volgens duidelijke criteria zullen moeten zijn aan te duiden. Een dergelijk kapverbod zal dan ook slechts bij uitzondering mogen worden opgelegd. Aangezien een kapverbod een zeer ver in de bedrijfsvoering ingrijpende maatregel is, zal de Boswet zodanig dienen te worden gewijzigd, dat integrale schadevergoeding plaatsvindt bij oplegging van een kapverbod. (zie hierover ook par. 3 van dit hoofdstuk).

b. De Structuurvisie op natuur- en landschapsbehoud

In zijn aan de Staatssecretaris van C.R.M. gerichte reactie m.b.t. de Structuurvisie op het natuur- en landschapsbehoud beperkte het Bosschap zich tot de voor de bosbouw relevante punten. In de structuurvisie wordt een definitie gegeven van "natuurgebieden", waaruit blijkt, dat daaronder naast "natuurgebieden", in de traditionele zin, ook de "in natuurwetenschappelijk opzicht waardevolle bossen, zoals moeras- en broekbossen, bronbossen, beekdalbossen, hellingbossen, strubbenbossen, malebossen en griend- en hakhoutbossen en bepaalde andere dan reeds genoemde loofhoutbossen met name op rijkere gronden en bepaalde oude naaldhoutbossen" vallen. Tenslotte worden ook de potentiële nationale parken, welke voor een belangrijk gedeelte bestaan uit bossen, tot de categorie natuurgebieden gerekend. Aldus wordt een relatief groot gedeelte van het Nederlandse bosbezit bestempeld tot natuurgebied. Hiertegen heeft het Bosschap ernstige bedenkingen. Naar de mening van het Bosschap mogen slechts bossen die van bijzondere natuurwetenschappelijke betekenis zijn als natuurgebied worden aangeduid. Niet uit het oog mag worden verloren dat de bosbouw een vorm van bedrijfsmatig uitgeoefende bodemcultuur is, welke zich kenmerkt door een productiecycclus van vaak vele decennia. Dientengevolge ontwikkelen zich in vrijwel alle bossen bepaalde natuurwaarden. Deze waarden worden door de uitoefening van het bosbedrijf echter niet geschaad. Zij bestaan slechts dankzij het feit, dat bosbouw wordt uitgeoefend. Niet aanzien van de bossen dient dan ook het beleid zoals dat in de Structuurvisie op het bos en de bosbouw is uiteengezet, te prevaleren. Immers het in die structuurvisie voorziene beleid stoelt op een evenwichtige benadering van de bosbouw met al zijn functies en biedt derhalve de beste garantie dat aan de verschillende functies van het bos in het kader van de beleidsvoering op evenwichtige wijze aandacht wordt geschonken. De Structuurvisie

natuur- en landschapsbouw geeft naar de mening van het Bosschap een benadering van de bosbouw te zien, die , indien deze tot realisatie mocht komen, tot gevolg kan hebben, dat de duurzame instandhouding van de bossen in gevaar komt en het bosbedrijf veel van zijn dynamiek zal gaan missen. Dit zal ernstige sociale repercussies hebben voor de bosbouw, in de zin van verminderende werkgelegenheid en leiden tot een tanende belangstelling van boscigenaren en -beheerders. Aan deze aspecten wordt in de Structuurvisie natuur- en landschapsbehoud helaas geen aandacht geschonken. Ook het economisch aspect wordt in onvoldoende mate belicht. Deze benadering wijkt wezenlijk af van en komt derhalve in conflict met de benadering welke ten grondslag ligt aan de Structuurvisie op het bos en de bosbouw, welke door het Bosschap in grote lijnen wordt onderschreven. Het op ruime schaal aanduiden van bossen als natuurgebied, zal, aldus het Bosschap, ook consequenties hebben op het vlak van de ruimtelijke ordening. In het kader van zowel streek- als bestemmingsplannen zal zulks leiden tot het eveneens op ruime schaal bestemmen van bossen tot natuurgebied. Dit wordt in het licht van hetgeen het Bosschap met betrekking tot de bosbouw had gesteld, volkomen in strijd met de realiteit geacht. Vrijwel alle bossen hier te lande danken hun bestaan en instandhouding aan het ingrijpen van de mens. Werkelijk natuurbos komt in Nederland niet of nauwelijks

Op landgoederen gaan cultuurwaarden en natuur- en landschapsschoon hand in hand.

voor. Bossen dienen dan ook in het kader van bestemmingsplannen in beginsel tot "bos" te worden bestemd. Slechts in uitzonderingsgevallen, namelijk alleen dan wanneer het gaat om bossen van bijzondere natuurwetenschappelijke waarde, zal aan bossen de bestemming "natuurgebied" mogen worden gegeven. De bestemming bos houdt een afdoende bescherming in van de bossen tegen ongewenste ontwikkelingen. Bij een dergelijke bestemming passen in het kader van het gemeentelijk bestemmingsplan naar de overtuiging van het Bosschap geen aanlegvergunningen voor normale boswerkzaamheden. Aanlegvergunningen dienen zich te beperken tot activiteiten die liggen buiten de sfeer van de bosbedrijfsuitoefening. Na de totstandkoming van de Beschikking bosbijdragen is, aldus het Bosschap, voor het eisen van aanlegvergunningen voor normale boswerkzaamheden minder reden, aangezien het beheer van de onder die regeling vallende bossen geschiedt op basis van goedgekeurde beheersplannen en gericht is op instandhouding van het bos uit overwegingen van houtproductie, natuurbehoud en openlucht recreatie. Dit impliceert, dat het natuurbehoudsaspect in het kader van het beheer alle aandacht verkrijgt die het verdient. De positieve werking van de beheersregeling zal naar de stellige overtuiging van het Bosschap een gunstiger effect hebben op de instandhouding van de bossen en alle zich daarbinnen bevindende waarden dan de negatieve werking van de instrumenten uit de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In dit verband werd erop gewezen, dat bossen in beginsel steeds onder de werkingssfeer van de Beschikking bosbijdragen behoren te vallen en slechts in uitzonderingsgevallen onder de Beschikking natuurbijdragen, namelijk alleen dan, wanneer sprake is van bijzondere natuurwetenschappelijke betekenis. Met betrekking tot het voornemen om in de Natuurbeschermingswet een gedoogplicht op te nemen voor die gevallen dat particulariseren niet bereid zouden zijn het gewenste beheer te voeren, werd opgemerkt, dat tegenover een dergelijke plicht in ieder geval voor de betrokken eigenaar het recht behoort te bestaan van de overheid te verlangen dat deze tot aankoop van zijn bezit overgaat. Een koopplicht van de overheid derhalve in die gevallen dat de eigenaar daarom verzoekt. Het Bosschap vroeg zich overigens wel af, of het wel aanbeveling verdient naar het middel van de gedoogplicht te grijpen. Naar aanleiding van de in de Structuurvisie natuur- en landschapsbehoud opgenomen aankondiging, dat wordt overwogen het kapverbod ter bewaring van natuur- en landschapsschoon in ruimere mate toe te passen en uit te breiden tot bossen van hoge natuurwetenschappelijke waarde, stelde het Bosschap, dat kapverboden in feite negatieve beheersmaatregelen zijn, die ver ingrijpen in de bosbedrijfsvoering. Een kapverbod belet het bedrijf dat er door wordt getroffen inkomsten uit houtverkoop te realiseren. Bovendien dwingt het tot voortzetting van een productiecyclus die in het kader van de bedrijfsvoering als voltooid wordt beschouwd. Daardoor wordt het tevens onmogelijk een nieuwe productiecyclus in gang te zetten. Bij een kapverbod past dan ook slechts het beginsel van algehele schadeloosstelling. Het op ruimere schaal toepassen van het kapverbod uit overwegingen van natuur- en landschapsbehoud en het uitbreiden van het kapverbod tot bossen van hoge natuurwetenschappelijke waarde zal gepaard moeten gaan met een aanpassing van artikel 13 van de Boswet in bovengenoemde zin.

§ 5. HET ONTWERP KAMPEERWET

Op 28 maart 1977 werd een ontwerp voor een Kampeerwet bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend. Dit ontwerp is gebaseerd op een in 1975 in de openbaarheid gebracht voor-ontwerp en de naar aanleiding daarvan gemaakte op- en aanmerkingen. Ook het Bosschap heeft in 1975 van zijn standpunt doen blijken.

De ontwerp-Kampeerwet beoogt de veelheid van regelingen die m.b.t. het kamperen gelden zoveel mogelijk in één voor het gehele land geldende wettelijke regeling onder te brengen.

Momenteel zijn de regels die t.a.v. het kamperen gelden neergelegd in gemeentelijke verordeningen, provinciale verordeningen en in de Wet hygiëne kampeerplaatsen. Deze laatste wet zal worden ingetrokken.

Het beleid m.b.t. de vestiging van reguliere kampeerplaatsen - dit zijn kampeerterreinen die beroeps- en bedrijfsmatig worden geëxploiteerd - en met betrekking tot de mogelijkheden voor het gelegenheid geven tot kamperen buiten zulke terreinen, wordt gelegd in handen van de gemeenten. De gemeente stelt, behoudens ontheffing van G.S., een kampeerverordening vast. Deze behoeft de goedkeuring van G.S. De kampeerverordening zal ten aanzien van kampeerplaatsen tenminste voorschriften betreffende de orde en rust moeten bevatten, de veiligheid van mens en dier, de welstand, de bescherming van natuur en landschap, de gezondheid en de milieuhygiëne, het soort en het aantal van de toe te laten kampeermiddelen, tenten, caravans e.d., de wijze van openbaarmaking van het reglement en de wijze waarop de vergunning wordt aangevraagd. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen hieraan andere onderwerpen worden toegevoegd. Zonder schriftelijke vergunning van B. en W. is het verboden een kampeerplaats te houden. De vergunning moet schriftelijk worden aangevraagd, bij de aanvraag moet het reglement, dat voorwaarden bevat met betrekking toe het gebruiken van en het verblijf op de kampeerplaats, worden overgelegd. Het reglement moet door de kampeerplaathouder zelf worden opgesteld, waaromtrent B. en W. het oordeel van de Kampeerraad vragen. Het Bosschap bracht een aantal kanttekeningen, die het plaatste bij enkele onderdelen van het wetsontwerp ter kennis van de commissie uit de Tweede Kamer der Staten Generaal die met de voorbereiding van de behandeling van dit wetsontwerp was belast. Deze kanttekeningen hadden o.m. betrekking op de aanvraag- en beslissingsprocedure voor een kampeerplaatsvergunning. Bezwaar werd aangetekend tegen de bepaling dat niet tijdig beslissen van B. en W. op een aanvraag om een vergunning voor een kampeerplaats neerkomt op weigering van het verzoek. Het Bosschap achtte dit in strijd met beginselen van behoorlijk bestuur. De burger heeft recht op een gemotiveerd antwoord van de overheid.

Voorts werd stilgestaan bij de vrijstelling van het kampeerverbod voor terreinen bij agrarische bebouwing voor ten hoogste 5 tenten en caravans.

Aangezien in de toelichting op het wetsontwerp slechts gesproken wordt over kamperen bij de boer, zou dit kunnen betekenen dat kamperen in de nabijheid van een bebouwing op een bosbedrijf niet mogelijk zou zijn.

Het Bosschap achtte dit onaanvaardbaar en drong er op aan het bosbedrijf in dit verband gelijk te stellen met het landbouwbedrijf.

Verheugend achtte het Bosschap de vrijstellingsmogelijkheden voor vormen van kamperen, die bij voorkeur in bossen plegen plaats te vinden, zoals:

- a. de vrijstelling voor het gelegenheid geven voor recreatief nachtverblijf aan leden van verenigingen en organisaties met een doelstelling van sociale, culturele, educatieve of wetenschappelijke aard;
 - b. de vrijstelling voor gelegenheid geven tot recreatief nachtverblijf aan solitaire kampeersers;
 - c. de vrijstelling welke bestemd is voor het kamperen op zgn. natuurkampeerterreinen.
- Ten aanzien van de hierboven onder a t/m c bedoelde vrijstellingen achtte het Bosschap het van belang dat in die gevallen dat het bestemmingsplan zich niet tegen die vormen van kamperen waarvoor een vrijstellingsmogelijkheid wordt geïntroduceerd, verzet, B. en W. worden verplicht tot verlening van vrijstelling.

Het wetsontwerp gaat in deze niet verder dan aan B. en W. de bevoegdheid te verschaffen om een vergunning te verlenen in facultatieve zin.

IX BESTRIJDING SCHADELIJKE BOSINSECTEN

§ 1. VERORDENING BOSSCHAP SCHADELIJKE DIEREN 1973

Hoewel dankzij het na de stormen van 1972 en 1973 gevoerde beleid een catastrofale uitbreiding van de dennenscheerder-populatie kon worden voorkomen, moest toch worden vastgesteld, dat het aantal van deze voor pinusbossen schadelijke insecten, sterk was toegenomen. In de jaren 1974 en 1975 was alles er op gericht deze populatie terug te dringen. Dankzij de medewerking van zowel beseigenaren en -beheerders als houthandelaren slaagde deze opzet in belangrijke mate.

In 1976 was de populatie zover teruggedrongen dat het dagelijks bestuur kon besluiten geen verplichting meer op te leggen tot verwijdering van sterk kwijnende pinusbomen. Wel bleef een nog verder terugdringen van de dennenscheerder geboden. Met het oog daarop werd het stringente ontheffingsbeleid dat na de stormrampen werd gevoerd, gecontinueerd.

In 1976 werd de Verordening Bosschap Schadelijke Dieren 1973 gewijzigd, aangezien in de praktijk verschil van mening was gerezen over de vraag of in bepaalde gevallen wel of geen sprake was van een „plaats van uiteindelijke aanwending” als bedoeld in art. 2 van de verordening. Teneinde deze problemen op te lossen werd besloten de „plaats van uiteindelijke aanwending” in artikel 2 te schrappen, zodat deze plaats niet meer automatisch valt buiten het verbod tot het laten liggen of gestapeld houden van onontschorst pinushout, als bedoeld in artikel 1. Ten aanzien van dergelijke plaatsen geldt in de toekomst het verbod, behoudens ontheffing van het dagelijks bestuur van het Bosschap.

§ 2. DE BIJDRAGEREGELING BOSHYGIENE VAN DE PROVINCIE GELDERLAND

In 1975 werd door de provincie Gelderland een regeling getroffen op grond waarvan in dat jaar aan particuliere beseigenaren een tegemoetkoming kon worden toegekend in de kosten verbonden aan het leggen en ontschorsen van vangstammen ter bestrijding van de dennenscheerder. Mede op aandrang van het Bosschap werd deze regeling in 1976 voortgezet. Het leggen van deze stammen diende te geschieden vóór 1 maart 1976. Ontschorsing moest vóór 1 juni 1976 plaatsvinden. De hoogte van de bijdrage was afhankelijk van dikte en aantal van de te leggen vangstammen en varieerde van f 10,- tot f 42,50 per m³.

Van de regeling werd op ruime schaal gebruik gemaakt. Zij heeft gelet op het feit dat de dennenscheerderpopulatie in 1975 en 1976 in Gelderland in belangrijke mate werd teruggebracht, aan haar doel beantwoord.

§ 3. DE VERORDENING BESTRIJDING INSECTENPLAGEN IN PICEA EN LARIX 1975

In de grote hoeveelheden picea- en larixhout die na de stormen van 1972 en 1973 in de bossen hier te lande lagen hebben de letterzetter (*Ips typographus*) en de larixbastkever (*Ips cembrae*) zich belangrijk weten te vermeerderen. Vooral de letterzetter die bomen

van het geslacht *Picea* aantast en deze bomen tot sterven brengt, baarde en baart het Bosschap grote zorgen.

Op grond van de in 1975 in het leven geroepen Verordening Bosschap bestrijding insectenplagen in *Picea* en *Larix* werd besloten te verplichten tot het ruimen van kwijnende en/of door bastkevers aangetaste bomen behorende tot de geslachten *Picea* en *Larix* vóór 1 juni 1976. Bovendien adviseerde het dagelijks bestuur van het Bosschap vangstammen te leggen en deze vóór 1 juni 1976 te ruimen of te ontschorsen. In 1977 werd de datum van 1 juni gewijzigd in 1 mei. Evenals in de Verordening Bosschap Schadelijke Dieren werd ook in de Verordening Bosschap bestrijding insectenplagen in *Picea* en *Larix* de bepaling m.b.t. hout gelegen op de plaats van uiteindelijke aanwending (zie tevens par. 1) gewijzigd.

X HET ZAADCOMITE

Teneinde te bereiken dat voldoende genetisch optimaal zaad beschikbaar komt voor de teelt van plantsoen voor de Nederlandse bos- en landschapsbouw, werd in 1975 overgegaan tot instelling van een Zaadcomité bij het Bosschap.

Het opzuigen van machinaal geschudde eikels.

Onder auspiciën van dit comité werden in de verslagperiode proeven genomen op het gebied van de mechanisatie van de boomzaadoogst met een boomschudder waarmee eikels, fijnspar- en larikskegels worden geoogst. Doel van een en ander was een oogst-systeem te ontwikkelen, dat afnemers van boomzaden meer zekerheid kan verschaffen ten aanzien van de exacte herkomst van deze zaden. Voorts nam het Zaadcomité het

initiatief tot ontwikkeling van een veegzuigmachine voor boomzaden. Aan De Dorschkamp en het Instituut voor Mechanisatie, Arbeid en Gebouwen te Wageningen werd verzocht een dergelijke machine te ontwikkelen.

Door het Zaadcomité werd in verband met de toepassing van artikel 15 lid 1 van de E.G. richtlijn betreffende het in de handel brengen van bosbouwkundig teeltmateriaal, een importmachtiging voor de seizoenen 1976-1977 en 1977-1978 gevraagd bij de Europese Commissie voor bepaalde hoeveelheden zaad van naaldboutgewassen uit landen buiten de Europese Gemeenschap.

XI RATIONALISATIE

Een onderzoek werd ingesteld naar de terreinvoorbereiding voor herbebossing na bosbrand. Dit onderzoek hield verband met de vele bosbranden, die in 1976 plaatsvonden. Bij het onderzoek werd o.m. gebruik gemaakt van de ervaringen die in West-Duitsland na de stormen van 1972 en 1973 en de branden in 1975 - Lüneburger Heide - werden opgedaan met het ruimen van verbrande opstanden, welke geen verkoopbaar hout meer opleverden. Gebleken is dat de terreinvoorbereiding voor herbebossing geen technische problemen oplevert. Jonge opstanden, die geen oogstbaar hout opleveren, kunnen tot een gemiddelde d.b.h. van 10 cm. met een bovengrens van 16 cm. met de klepelmaaier worden behandeld. Per ha. zal de klepelmaaier 8-12 uur nodig hebben tegen een kostprijs van f 50,- tot f 80,- per uur (op basis van het prijsniveau 1976). Bij goede verbrijzeling van de boompjes kan daarna zowel in handkracht als met de bosploegmachine of de Quickwood plantmachine worden ingeplant.

Verbrande opstanden die onverkoopbaar hout opleveren en die voor de klepelmaaier te zwaar zijn, dienen met de Fleco hakwals of de Compactor te worden bewerkt. Indien geen zware machines kunnen worden ingezet is men genoodzaakt het onverkoopbare hout te vellen met de motorzaag en het gevelde hout met een trekker met takhoutvork of wiellader met takhoutklem op rillen te rijden. Afhankelijk van de dikte van het hout en het stamtal per ha kan het vellingswerk op 20-25 manuren en het op rillen schuiven op 6 à 10 uur per ha worden gecijferd. De wiellader kost f 45,- per uur. Machinaal planten is daarna ondanks de grote rillen die zijn ontstaan goed uitvoerbaar.

Het in vorige jaren reeds aangevangen uitsleeponderzoek in dunningen werd in 1976 voortgezet met het beproeven van de radiografisch bestuurde H. S. M. lier. Met deze lier, die op een trekker is gebouwd, werd in vier dunningen uitgesleept. Ter vergelijking is in drie van de vier opstanden het paard ingezet. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek, dat het lieren van het hout in dunningen een dure uitsleepmethode is. In drie van de vier onderzochte opstanden bleek het uitslepen met het paard goedkoper dan met de radiografisch bestuurde H. S. M. lier te zijn. Alleen over langere sleepafstanden op de bosweg werkt de lier concurrerend ten opzichte van het paard.

Deze langere sleepafstanden kunnen bijvoorbeeld voorkomen, wanneer de aangrenzende bosweg niet berijdbaar is voor vrachtverkeer. Onder deze omstandigheden verdient echter de combinatie van voorconcentreren met het paard en uitslepen met trekker plus tang de voorkeur boven het „lieren“ van het hout.

In 1977 kwam een inventarisatie van houtoogstmachines, welke vellings-, opwerk- en oogstmachines omvat, gereed.

In het kader van het onderzoek naar de houtoogst met de snoeier-kortter Kochum G P 822 en het onderzoek naar het SIA snoeisysteem werden tijdstudies verricht.

Uitslepen van hout met tractor.

Tenslotte werd in de verslagperiode een begin gemaakt met de opstelling en publicatie van kenmerkenbladen m.b.t. machines en werktuigen in bos- en landschapsbouw. In de verslagperiode verschenen als bijlage bij het blad Bosbouwvoorlichting de inleiding, de index (alfabetisch en systematisch), de kostencalculatie en de bladen over klepelmaaiers, slagmaaiers, bosmaaiers, bosmaaierstoebereiden en onderhoudgereedschap, handgereedschap, motorkettingzagen, plantgatenboren, plantgatenwoelers, plantmachines, schilmachines, uitsleeplieren en uitsleeptangen.

XII BOOMFEESTDAG

De Boomfeestdag werd in 1976 in 463 gemeenten gevierd. In totaal namen 106.000 kinderen daaraan deel. In 1977 bedroeg het aantal deelnemende kinderen 108.000 verdeeld over 515 gemeenten.

XIII BOSBRANDWEER

§ 1. ALGEMEEN

In 1976 toen het langdurig droog en bijzonder warm weer was, werden in totaal 668 branden geregistreerd, waarbij 1029 ha bos en 1445 ha natuurterrein teniet gingen.

De totale schade in 1976 bedroeg f 3,1 mln. Grote branden, waarbij omvangrijke arealen in vlammen opgingen, vonden plaats bij Leende en bij Schaarsbergen.

In 1977 ging in totaal 213 ha door brand verloren.

Op de Veluwe werd in 1976, nadat het Ministerie van Landbouw en Visserij Het Veluws Bosbrandweer Comité Comité daartoe financieel in staat stelde, een proef genomen met vliegtuigbewaking van de bossen en natuurterreinen. Deze proef werd in 1977 voortgezet.

Overzicht van het aantal bosbranden en de veroorzaakte schade in de jaren 1956 t/m 1976

jaar	aantal branden	verbrande oppervlakte in ha.			schade in glds. (afgerond op 1000 gulden)
		bos	heide	totaal	
1956	460	198	611	809	137.000,—
1957	361	108	760	868	57.000,—
1958	174	71	154	225	29.000,—
1959	904	895	2690	3585	836.000,—
1960	391	139	803	942	130.000,—
1961	51	9	67	76	8.000,—
1962	304	61	207	268	75.000,—
1963	286	143	470	613	390.000,—
1964	467	312	474	786	880.000,—
1965	178	70	150	220	86.000,—
1966	92	17	143	160	22.000,—
1967	176	73	237	310	124.000,—
1968	416	172	1527	1699	184.000,—
1969	181	90	362	452	139.000,—
1970	320	468	184	652	1.070.000,—
1971	266	125	333	458	227.000,—
1972	197	125	644	769	344.000,—
1973	226	122	204	326	264.000,—
1974	286	179	1177	1356	400.000,—
1975	113	25	171	196	55.000,—
1976	668	1029	1445	2474	3.100.000,—
1977	156	32	181	213	83.000,—

§ 2. VOORLICHTING BOSBRANDPREVENTIE

In verband met het bijzonder brandgevaarlijke weer werd in 1976 op veel ruimere schaal dan in jaren waarin de omstandigheden voor het uitbreken van bos-, heide- en duin-

branden minder gunstig waren, aandacht geschonken aan de voorlichting op het gebied van de bosbrandpreventie. Zo werd de op verzoek van de commissie voorlichting bosbrandpreventie door de Rijksvoorlichtingsdienst vervaardigde brandpreventiefilm getiteld: „Kan ik er wat aan doen?“ vaker dan andere jaren op de televisie vertoond. De tezamen met de A.N.W.B. en het Staatsbosbeheer uitgebrachte sticker „Geen vuur in de natuur“ vond zowel in 1976 als in 1977 nadat bij de verkoop van de sticker ook de V.V.V. kantoren waren betrokken, veel aftrek. Ook de verkoop van waarschuwingsborden „bosbrandgevaar“ verliep goed.

§ 3. FINANCIËLE POSITIE BOSBRANDWEERORGANISATIES

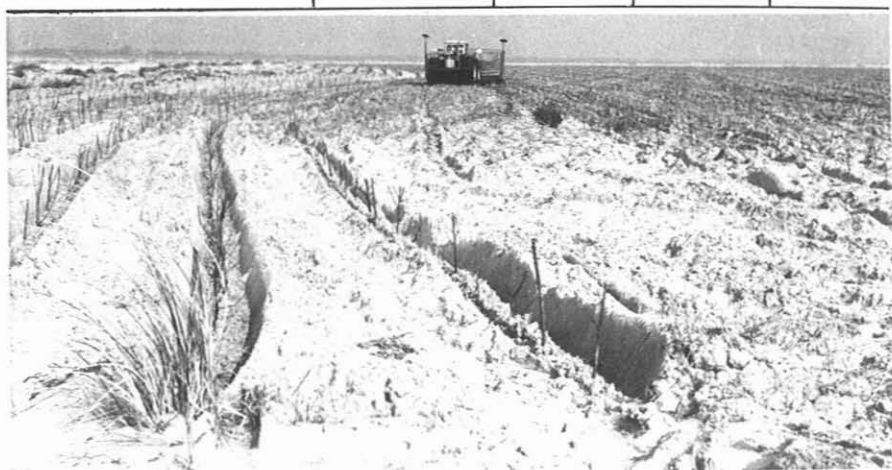
De langdurige droogte in 1976 confronteerde de bosbrandweerorganisaties met extreem hoge uitgaven met name op het gebied van blus- en bewakingslonen.

Bij een viertal organisaties leidde dit zelfs tot een volledige of nagenoeg volledige uitputting van de voor dit doel geraamde reserves.

Teneinde te voorkomen dat deze organisaties in 1977 niet meer zouden kunnen beschikken over financiële middelen om hun taak op het gebied van de bosbrandpreventie en bosbrandbestrijding op verantwoorde wijze te kunnen vervullen, wendde het Bosschap zich tot de Minister van Landbouw en Visserij en tot de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk met het verzoek om een eenmalige extra bijdrage van resp. f 168.000,= en f 66.000,=. De Minister van Landbouw en Visserij heeft in 1977 een extra bijdrage ter grootte van f 168.000,= toegekend, welke naar rato van de financiële tekorten onder de daarvoor in 'aanmerking komende organisaties werd verdeeld.

XIV IN- EN UITVOER VAN HOUT IN 1976

Omschrijving sortiment	Invoer		Uitvoer	
	m ³	f 1000,-	m ³	f 1000,-
Onbewerkt tropisch zaaghout	236.124	76.897	11.520	4.336
Onbewerkt beuke— zaaghout	36.195	4.194	1.086	88
Onbewerkt populiere— zaaghout	50.642	3.382	8.989	583
Overig onbewerkt zaaghout	60.068	11.335	27.446	2.563
Mijnhout	3.272	267	27.765	2.043
Pulphout ¹	225.391	17.983	253.979	11.514
Heipalen van naaldhout	139.897	56.587	540	90
Overig onbewerkt hout	99.711	8.159	123.524	6.152
Enkel vierkant behakt of bezaagd hout	17.629	6.696	6.715	4.128
Gezaagd tropisch hout	517.690	297.580	60.197	36.439
Gezaagd naaldhout	2562.065	824.020	52.595	18.289
Gezaagd beukehout	59.379	15.385	1.662	507
Gezaagd egehout	119.960	93.958	17.520	13.066
Overig gezaagd hout	19.301	8.995	5.945	3.566
Dwarsliggers en wisselhouten	143.871	23.847	3.413	790

Jaarlijks worden enorme hoeveelheden hout ingevoerd. Aanleg van nieuwe bossen kan bijdragen tot vergroting van de houtvoorziening in eigen land.

IN- EN UITVOER VAN HOUT IN 1977

Omschrijving sortiment	Invoer		Uitvoer	
	m ³	f 1000,-	m ³	f 1000,-
Palen van naaldhout (lengte van 6 t/m 18 meter) geinjecteerd of geïmpregneerd	3.141	346	14.987	1.123
Onbewerkt okoeméhout	31.364	11.708	56	3
Onbewerkt limbahout	948	398	78	36
Onbewerkt obéchéhout	2.964	829	—	—
Onbewerkt sipohout	9.399	5.886	698	484
Onbewerkt makoréhout	2.944	1.637	791	513
Ander onbewerkt tro— pisch hout	174.427	60.530	12.880	7.014
Tropisch loofhout vierkant behakt of gezaagd	11.197	5.152	2.309	1.587
Gezaagd limbahout dikte meer dan 5 mm	872	481	45	32
Gezaagd sipohout dikte meer dan 5 mm	2.482	2.457	3.211	2.991
Ander gezaagd tro— pisch loofhout dikte meer dan 5 mm	532.961	311.337	68.867	46.615
Tropisch loofhout in platen dikte 1 mm of minder	11.923	14.613	5.771	11.700
Tropisch loofhout in platen dikte meer dan 1 mm	17.459	13.837	1.325	1.111
Ander hout in platen dikte 1 mm of minder	14.909	31.071	2.884	10.907
Ander hout in platen dikte meer dan 1 mm	20.957	12.819	1.975	3.448

Omschrijving sortiment	Invoer		Uitvoer	
	m ³	f1000,-	m ³	f 1000,-
Onbewerkt zaaghout en hout om te worden ge— seden of geschild van eik	30.567	7.426	807	397
Onbewerkt zaaghout en hout om te worden ge— seden of geschild van beuk	44.392	5.456	1.698	228
Onbewerkt zaaghout en hout om te worden ge— seden of geschild van populier	63.817	4.730	6.107	344
Onbewerkt zaaghout en hout om te worden ge— seden of geschild van noten	390	138	1	1
Gezaagd eikehout dikte meer dan 5 mm	156.556	133.102	24.639	18.217
Gezaagd beukehout dikte meer dan 5 mm	50.861	14.672	2.251	871
Gezaagd populiere— hout, dikte meer dan 5 mm	4.425	1.140	1.061	371
Gezaagd notehout dikte meer dan 5 mm	188	140	—	—
Ander gezaagd hout dikte meer dan 5 mm	23.690	13.251	4.761	3.397
Onbewerkt pulphout van naaldhout	335.150	26.266	198.142	9.672
Onbewerkt zaaghout en hout van naaldhout, be— stemd om te worden ge— seden of geschild	23.833	2.627	20.513	1.302

Omschrijving sortiment	Invoer		Uitvoer	
	m ³	f 1000,-	m ³	f 1000,-
Mijnhout van onbewerkt naaldhout	7.371	702	22.963	1.678
Onbewerkte palen van naaldhout voor bovenleidingen voor telefoon, telegraaf of electriciteit	2.397	617	147	20
Onbewerkte heipalen van naaldhout	170.109	18.029	152	19
Onbewerkt naaldhout voor andere doeleinden	97.269	9.119	93.851	3.574
Ander onbewerkt pulphout	23.587	1.189	15.088	790
Ander onbewerkt zaaghout en ander hout om te worden gesneden	11.300	2.920	1.668	606
Ander mijnhout onbewerkt	272	42	804	64
Onbewerkt hout voor andere doeleinden	1.726	322	3.330	401
Naaldhout vierkant behakt of gezaagd	13.903	3.875	2.546	1.308
Ander hout, vierkant behakt of gezaagd	2.089	1.166	481	161
Gezaagd naaldhout	6.595	2.121	288	84
Gezaagd naaldhout dikte meer dan 5 mm	2.492.614	865.255	56.948	20.522
Houten dwarsliggers geïnjecteerd en geïmpregneerd	121.698	13.724	2.135	246
Andere houten dwarsliggers	35.501	9.623	1.297	297

XV FINANCIËEL OVERZICHT

REKENINGEN		1976	1977
Inkomsten			
I	Uit het saldo van vorige kalenderjaren		
II	Heffingen	f 626.272,40	f 728.479,70
III	Diensten aan derden	f 18.500,00	f 25.750,00
IV	Overige inkomsten	f 17.165,95	f 30.830,57
	Totaal inkomsten	<u>f 661.938,35</u>	<u>f 786.046,90</u>
Uitgaven			
I	Vergaderkosten en vergoeding voorzitter	f 30.185,00	f 60.285,00
II	Personeelsuitgaven + reis- en verblijfkosten	f 415.815,13	f 449.622,14
III	Huisvestingskosten + bureaunkosten	f 71.857,27	f 78.694,03
IV	Rente en bankkosten	f 774,83	f 631,59
V	Diensten door derden (accountant e.d.)	f 7.315,—	f 8.583,—
VI	Subsidies en bijdragen:		
	C.O.R.B.	f 10.000,—	f —,—
	Boomfeestdag	f 1.500,—	f 2.000,—
	Stichting Recreatie	f 25,—	f 25,—
	S.E.R.	f 4.725,—	\$ 1.7—,7
	Bosbrandweer	f 5.000,—	\$ **, **
	Perscentrum Nieuwspoor	f 100,—	\$ **, —
	Natuurfonds	f 25,—	f 25,—
	Landbouw-Economisch Instituut	f 15.000,—	f 15.000,—
	Nederlands Bosbouw Tijdschrift	f 1.000,—	f 1.000,—
	Stichting Landelijk Orgaan voor het Leerling— wezen in de Bosbouw	f 100,—	f 100,—
	Onderzoek werknemers— bestand in de bosbouw	f 5.000,—	f 5.000,—
VII	Bijdragen aan bijzondere diensten	f 42.475,—	f 28.709,35
	1. Bosbrandweer	—,—	f 10.000,—
	2. Subsidieregeling Leerlingwezen in de bosbouw	f 12.500,—	f 12.500,—
	3. Cie. bosb. veiligheid	f 10.185,—	f 12.203,26
	4. Zaadcomité	f 10.330,—	f 18.360,—
VIII	Onvoorzien	f 33.015,— f 1.739,94	f 53.063,26 f 2.924,90
IX	Aanvulling reserve	f 58.761,18	f 103.533,63
	Totaal uitgaven	<u>f 661.938,35</u>	<u>f 786.046,90</u>

BOSBRANDWEER

Inkomsten	1976	1977
1. Saldo vorige kalenderjaren	115,—	355,—
2. Ministerie van Landbouw en Visserij	38.000,—	208.000,—
3. Nederlandse Spoorwegen	100,—	100,—
4. Onderlinge Gemeentelijke Bossenverzekeringsmij	250,—	250,—
5. Bosschap	5.000,—	10.000,—
6. Ministerie Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	15.000,—	19.000,—
Totaal inkomsten	58.465,—	237.705,—
Uitgaven		
1. Utrecht Bosbrandweer Vereniging	2.190,—	21.757,—
2. Het Veluwe Bosbrandweer Comité	10.800,—	68.235,—
3. Bosbrandweerkring Achterhoek & Liemers	1.950,—	1.950,—
4. Prov. Overijss. St. v.d. Bosbr. bestrijding	5.350,—	5.350,—
5. Stichting Bosbr.bestr. i.d. 3 Nrd. Prov.	5.350,—	89.350,—
6. Stichting Bosbrandweer Limburg	4.130,—	3.442,—
7. Bosbr.w.kring Zuid-O.Nrd. Brabant	3.400,—	3.400,—
8. Bosbr.w.kring Zuid-W.N.Brab.	670,—	670,—
9. Bosbr.w.kring Ravenstein	135,—	135,—
10. Bosbr.w.kring Zeeland	405,—	405,—
11. Bosbr.w.kring Oosterhout	405,—	405,—
12. Stichting Bosbr.bestr.Nijmegen e.o.	540,—	7.720,—
13. Bosbr.w.kring Oostel.Z.Limb.	135,—	135,—
14. Nader te verdelen subs.	3.005,—	9.848,—
15. Voorl. bosbr.preventie	13.000,—	13.000,—
16. Vacatiegelden cie en werkcie.	770,—	2.085,—
17. Administratiekosten Bosschap	5.000,—	10.000,—
18. Saldo ten bate van volg.jaren	1.230,—	—,—
Totaal uitgaven	58.465,—	237.705,—

Balans per 31 december

Omschrijving		1977	1976
AKTIVA			
Gebouw	82.250,—		
afschrijving	63.908,—	18.342,—	22.798,86
Inventaris	66.837,80		
afschrijving	66.837,80	p.m.	p.m.
Auto	13.688,—		
afschrijving	13.688,—	p.m.	p.m.
c.i.h.	18.323,71		
afschrijving	18.323,71	p.m.	p.m.
Div. vorderingen en vooruitbet. posten			
Heffingen	18.945,29		
overige kosten	25.065,17	44.010,46	59.154,80
Deelneming P.L.M.		p.m.	p.m.
Effecten (belegde res.)		106.571,58	109.401,58
Geldmiddelen		488.882,87	319.791,91
		<u>657.806,91</u>	<u>511.147,15</u>
PASSIVA			
Geldlening N.W.B.		9.361,04	13.817,90
Div. schulden en nog te betalen posten		98.671,72	76.903,85
Res.onderhoud gebouw		4.500,—	2.500,—
Res.aanschaf auto		5.125,—	2.125,—
Algemene reserve		381.207,73	277.674,10
Saldi diensten:			
Bosbrandweer		1.230,—	1.585,—
Bosbouwveiligheid		—,—	1.717,74
Fonds Bos en Mens		21.760,05	20.997,25
Fonds Toeslag Pensioenen		<u>135.951,36</u>	<u>113.826,31</u>
		657.806,91	511.147,15

Beuken op het landgoed Middachten.

*XVI SAMENSTELLING BESTUUR, DAGELIJKS BESTUUR, SECRETARIAAT,
HOOFDAFDELING SOCIALE ZAKEN, COMMISSIES EN WERKGROEPEN PER
31 DECEMBER 1977*

A. BESTUUR

Op 14 mei 1976 eindigde de 11e zittingsperiode van het bestuur van het Boschap. Krachtens het bepaalde in het Koninklijk Besluit van 4 april 1960 (Nederlandse Staatscourant van 8 april 1960, no. 70) bestaat het bestuur uit 14 leden.

De volgende organisaties van ondernemers en werknemers zijn aangewezen tot het benoemen van het achter hun naam vermelde aantal bestuursleden van het bestuur voor de zittingsperiode 15 mei 1976 tot en met 14 mei 1978.

1. Organisaties van ondernemers:

Nederlandse Vereniging van Boseigenaren	6 leden
---	---------

Organisaties van werknemers:

- Voedingsbond C.N.V.	2 leden
- Voedingsbond N.K.V.	2 leden
- Voedingsbond N.V.V.	2 leden
- de 3 werknemersorganisaties gezamenlijk	1 lid

Door de Minister van Landbouw en Visserij werd voor de door het Rijk gedreven bosbouwondernemingen de plaatsvervangend directeur van het Staatsbosbeheer Ir. D. Sikkel tot bestuurslid benoemd voor de zittingsperiode van 15 mei 1976 tot en met 14 mei 1978.

De heren J.B.F. Bosch Ridder van Rosenthal en Mr. R.A. van de Wall Bake keerden in mei 1976 niet als plaatsvervangend bestuurslid terug. Zij werden opgevolgd door de heren A.O.F. Graaf Solms en Ir. P. Gerbranda.

Op 17 april 1977 overleed de heer Mr. F.L.M. Hoebens, die vele jaren zitting heeft gehad in het bestuur. Hij werd opgevolgd door de heer H.J. Smith, die als plaatsvervangend bestuurslid werd opgevolgd door de heer H.A.J. Roels.

Aan werknemerszijde trad de heer L. Magielse in verband met zijn pensionering als bestuurslid terug. In zijn plaats werd de heer P.M. Kenter benoemd, die als plaatsvervangend bestuurslid werd opgevolgd door de heer J.J. Leuven.

De heer L. v.d. Meulen werd in 1976 als bestuurslid opgevolgd door de heer Tj. Roersma. Hij keerde als plaatsvervangend bestuurslid terug. De heer Kuiper keerde in 1976 niet als plaatsvervangend bestuurslid terug. Hij werd opgevolgd door de heer R. Dik.

De Voedingsbond N.V.V. benoemde voor deze zittingsperiode 3 bestuursleden. Dien-
tengevolge traden de heren T. Scheepstra, en F. de Roo als lid respectievelijk plaatsver-
vangend lid tot het bestuur toe als opvolgers van respectievelijk de heren P. Nooijen en P.
Kuypers.

In de loop van 1977 werden de heren R. Dik, L. v.d. Meulen en J.J. Leuven als plaats-
vervangende bestuursleden opgevolgd door de heren A. Belder, J.Lewis en C.J.B. Soe-
terbroek.

Het bestuur benoemde voor de zittingsperiode van 15 mei 1976 tot en met 14 mei 1978
Jhr. Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan opnieuw tot voorzitter. De heren Mr. R.F.C.

Baron Bentinck van Schoonheten en H.D. Ligtenberg werden benoemd tot plaatsvervangende voorzitters.

Op 31 december 1977 was het bestuur van het Boschap als volgt samengesteld:

Voorzitter: Jhr.Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

Plaatsvervangende voorzitters: Mr. R.F.C. Baron Bentinck van Schoonheten, H. D. Ligtenberg.

Leden:

Mr. R.F.C. Baron Bentinck van Schoonheten
A.Ph.R.C. Baron van der Borch van Verwolde
F. Bom
J. Hubbers
P.M. Kenter
H. Kikkert
H.D. Ligtenberg
Ir. A.A.C. van Leeuwen
Tj. Roersma
Tj. Scheepstra
Jhr.Drs. M.A.M.G. Bosch van Drakestein
Ir. D. Sikkell
H.J. Smith
Ir. A.D. Verhoeff
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog
Adj. secretaris: Drs. H.D. Schouten

Plaatsvervangende leden:

Ir. E. Reinders
C.W.J. Baron de Weichs de Wenne
G.D. Koster
M. Berkhout
C.J.B. Soeterbroek
M.D. den Hollander
A. Belder
H.A. van Iersel
J. Lewis
F. de Roo
Ir. P. Gerbranda
Ir. A. van Maaren
H.A.J. Roels
A.O.F. Graaf Solm

B. DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: Jhr.Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

Leden:

Mr. R.F.C. Baron Bentinck van Schoonheten
A.Ph.R.C. Baron van der Borch van Verwolde
P.M. Kenter
H. Kikkert
H.D. Ligtenberg
Ir. D. Sikkell
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog

Plaatsvervangende leden:

Ir. A.A.C. van Leeuwen
Jhr.Drs. M.A.M.G. Bosch van Drakestein
C.J.B. Soeterbroek
F. Bom
Tj. Roersma
Ir. A. van Maaren

SECRETARIAAT

Drs. G.J. den Hartog, secretaris
Drs. H.D. Schouten, adjunct-secretaris

J.Th.M.M. van Bergen, comptabele
W.J.P. Russcher, administratief medewerker
Mevrouw A. Rauws-van der Klis, secretaresse
Mejuffrouw Th. J. Lodde, typiste
J.B. Onderwaater, medewerker archiefwerkzaamheden.

D. HOOFDAFDELING SOCIALE ZAKEN

Voorzitter: Jhr. Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

Leden:

F. Bom
Drs. H.D. Brink
P.M. Kenter
Ir. A.J. Lanz
H.D. Ligtenberg
A.M. Wiezer
Drs. H.D. Schouten, secretaris.

Plaatsvervangende leden:

H. van Dam
Ir. A.D. Verhoeff
C.J.B. Soeterbroek
C.W.J. Baron de Weichs de Wenne
Th. Roersma
Ing. P.H.A. Steinmetz

E. COMMISSIE RENTABILITEIT EN KOSTEN/BATEN BOSBOUW

Voorzitter: Ir. H.A. van der Meiden

Ir. J. van den Bos
Ir. B. van Boven
Ir. C.P. van Goor
H. Kikkert
Prof. Dr. Ir. J.F. van Riemsdijk
Drs. B. Rijneveld
Ir. J. Sipkens
Ir. L.H.G. Slangen
Ir. A.D. Verhoeff
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog
Adjunct-secretaris: Drs. H.D. Schouten

F. BELASTINGCOMMISSIE

Voorzitter: Jhr. Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

Ir. P. Gerbranda
Mr. L.H.N.F.M. Bosch Ridder van Rosenthal
Mr. L.J. Schiethart
A. Zeissink
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog

G. COMMISSIE BOSBRANDWEER

Voorzitter: Mr. A.L. des Tombe

R.A.J. Boekhorst
Jhr.Mr. O.R. van den Bosch
Ch.H.J. Brauers
Mr. C. Boele
K. van Gerven
Luit.Kol. P.P. Klebach
W. Meere
Jhr. Ir. J.E.M. van Nispen tot Pannerden
H.A.J. Roels
Ir. J.F. Smit
H.J. Willemsen
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

H. WERKCOMMISSIE BOSBRANDWEER

Voorzitter: Mr. A.L. des Tombe

Ch. J. Brauers
W. Meere
Jhr.Ir. J.E.M. van Nispen tot Pannerden
H.A.J. Roels
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

I. COMMISSIE AD HOC HERZIENING BOSBRANDVERORDENING BOS-SCHAP

Voorzitter: Mr. A. L. des Tombe

Ir. J. van den Bos
Jhr. F.L. Bosch van Drakestein
F.G. van Dijk
A. Heijnen
J.G. van Pienbroek
Mr. W.C.M. Setton
Ir. P.J. de Wilde
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

J. COMMISSIE VOORLICHTING BOSBRANDPREVENTIE

Voorzitter: Ir. M.G. Wagenaar Hummelinck

E.R. van Brederode
J.A. van Kruyssen
L.F. van Santen Kolff
Th. G.M. Speet
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

K. COMMISSIE SCHADELIJKE DIEREN

Voorzitter: Drs. G.J. den Hartog

ir. B.T. Bosman
F.G. van Dijk
Ir. E.M. Lammerts van Bueren
Dr. J. Luitjes
G. van Rossem
Mr. W.C.M. Setton
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

L. WERKGROEP PEILING ONTWIKKELINGSFASE SCHADELIJKE BOSIN- SECTEN

Ir. E.M. Lammerts van Bueren
Dr. J. Luitjes
L. Sparreboom
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

M. COMMISSIE RUIMTELIJKE ORDENING

Voorzitter: Jhr. Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

Jhr.Ir. W.H.J. de Beaufort
E.R. van Brederode
Drs. D.H. Franssens
R.F. de Fremery
Prof.Mr. P. de Haan
Mr. J.A. Jansens van Gellicum
H. Kikkert
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog
Adjunct-secretaris: Drs. H.D. Schouten

N. COMMISSIE BOSBOUWVEILIGHEID

Voorzitter: Ir. P. de Putter

W. van Cuyk
J. Derckx
P.M. Kenter
Ir. A.J. Lanz
Ing. J.L.P.M. Knaapen
Ir. N.A. Leek
Ir. E. van Ree
A.J.M. Stikvoort
Ir. J.L. Volmuller
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

O. WERKGROEP BEGELEIDING BEDRIJFSGEZONDHEIDSZORG IN DE PARTICULIERE BOSBOUW

Voorzitter: H.D. Ligtenberg

H. van Houten
D. van Hattem
J.H. van Loon
A.J.M. Stikvoort
Secretaris: Drs. H.D. Schouten

P. ZAADCOMITÉ

Voorzitter: Ir. R. Koster, *Plv. voorzitter:* Ir. W. Kriek

Leden:

Ir. E.M. Lammerts van Bueren
Ir. A.D. Verhoeff
Ir. G. Elzenga
C. Domen
H.A. van Iersel
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog
adj. secretaris: Drs. H.D. Schouten

Plaatsvervangende leden:

Ing. H. van der Hoef
M. Jacobi
Ing. R.H. Leemhuis
P. Dictus
vacature

R. WERKGROEP INTEGRATIE EN ANDERE BUITENLANDSE AANGELEGEN- HEDEN

Voorzitter: Mr. R.F.C. Baron Bentinck van Schoonheten

H. Kikkert
Ir. R. Koster
Ir. H.A. van der Meiden
Ir. J. Sipkens
Prof. Ir. A. van Maaren
Ir. A. Stoffels;
J. Hubbers
Ir. P. Gerbranda
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog
Adjunct-secretaris: Drs. H.D. Schouten

S. WERKGROEP PUBLIC RELATIONS

Voorzitter: Jhr.Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

F. Bom
W. van Ophuysen
J. Swart
Ir. M.G. Wagenaar Hummelinck
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog

T. COMMISSIE FAUNABEHEER

Voorzitter: Mr. R.F.C. Baron Bentinck van Schoonheten

Jhr.Drs. M.A.M.G. Bosch van Drakestein
Dr. L.J. van Haaften
Dr. J. Luitjes
Dr. Ir. J.F. van Oosten Slingeland
Ing. P.H.A. Steinmetz
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog

U. COMMISSIE SAMENWERKING BOSBEDRIJVEN

Voorzitter: Jhr.Mr. D.A.W. van Tets van Goudriaan

Jhr.Drs. M.A.M.G. Bosch van Drakestein
Dr. T. Jurriaanse
P.M. Kenter

Ir. E.M. Lammerts van Bueren
Ir. E. Reinders
J.M.S. Rutten
Ir. C. J. Stefels
Ing. C.J. Vos
Secretaris: Drs. G.J. den Hartog
Adjunct-secretaris: Drs. H.D. Schouten

XVII VERTEGENWOORDIGING IN ANDERE INSTELLINGEN

Op 31 december 1977 was het Bosschap vertegenwoordigd in de navolgende instellingen:

1. *Nederlandse Nationale Populieren Commissie:*
Ir. A. A. C. van Leeuwen
2. *Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening:*
Jhr. Mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan
3. *Provinciale Overijsselse Stichting voor de Bosbrandbestrijding:*
R. C. Hudig
4. *Stichting Bosbrandweer Nijmegen en Omstreken:*
Drs. H. D. Schouten
5. *Stichting Recreatie:*
Drs. G. J. den Hartog
6. *Overleg Nationale Landschapsparken van de Stichting Recreatie:*
Jhr. Mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan;
Drs. G. J. den Hartog
7. *Werkgroep Milieuhygiëne van de Stichting Recreatie:*
Drs. H. D. Schouten
8. *Stichting Beheer Landbouwgronden:*
Drs. G. J. den Hartog
9. *Vereniging "De Utrechtse Heuvelrug":*
Drs. G. J. den Hartog
10. *Jachtraad:*
Jhr. Mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan
11. *Landelijk Comité Nationale Boomfeestdag:*
Drs. G. J. den Hartog
12. *Bestrijdingsmiddelencommissie:*
vacature, drs. G. J. den Hartog, plv. lid
13. *Gespreksgroep Landgoederen van de A.N.W.B. (informeel):*
Jhr. Mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan, Drs. G. J. den Hartog
14. *Begeleidingscommissie Infiltratieproject Veluwe:*
Ir. E. Reinders
15. *Streekcommissie Zuid-West Drenthe:*
J. Eelkman Rooda
16. *Begeleidingscommissie Bosbouw-Economisch Onderzoek LEI:*
R. F. de Fremery, drs. G. J. den Hartog, H. D. Ligtenberg
17. *Werkgroep Hout-economie van de Economische en Sociale Raad van Advies van de Benelux Economische Unie:*
Drs. G. J. den Hartog
18. *Programmeringscommissie van het Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en land-schapsbouw "De Dorschkamp":*

- Mr. R. F. C. Bentinck van Schoonheten, Drs. G. J. den Hartog, H. Kikkert*
19. *Begeleidingscommissie onderzoek werknemers in de groene sector van het LEI:*
Drs. H. D. Schouten
 20. *Bosbouwvoorlichtingsraad:*
Jhr. Mr. D. A. W. van Tets van Goudriaan; Drs. G. J. den Hartog, adviserend lid
 21. *Stuurgroep N. S. W.-landgoederen met historische huizen van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk:*
Drs. G. J. den Hartog, adviserend lid
 22. *Commissie Landgoederen van de provincie Gelderland:*
Drs. G. J. den Hartog
 23. *Commissie Onderzoek Rationalisatie Bosbouw van "De Dorschkamp":*
Drs. G. J. den Hartog
 24. *Studiedagen Landgoederen van de Grontmij B.V.:*
Drs. H. D. Schouten
 25. *Begeleidingscommissie Nationaal Landschapspark Veluwe:*
Drs. G. J. den Hartog, adviserend lid
 26. *Commissie Planologie van het Landbouwschap:*
Drs. G. J. den Hartog.

§ 1 INLEIDENDE BEPALINGEN

Artikel 1

1. Deze beschikking verstaat onder:
„bos:” bossen en andere houtopstanden;
„de eigenaar”: hij die krachtens eigendom of enig ander zakelijk recht dan wel enig duurzaam persoonlijk recht het genot heeft van grond;
„de directeur”: de directeur van het Staatsbosbeheer.
2. Voor de toepassing van de artikelen 3 en 4 worden onder een eenheid bos kapvlakten mede begrepen.
3. Voor de toepassing van deze beschikking wordt onder bos mede verstaan een aan de eigenaar van dat bos toebehorend natuurterrein met een oppervlakte van minder van 5 hectaren dat is gelegen in of aan een eenheid bos terzake van welks beheer een bijdrage als bedoeld in artikel 2 is toegekend.

Artikel 2

Op de voet van de volgende bepalingen worden terzake van het beheer van bos op aanvraag bijdragen uit 's Rijks kas verleend.

Artikel 3

1. De bijdrage wordt toegekend aan de eigenaar van een bos dan wel aan twee of meer eigenaren gezamenlijk, die blijkens een schriftelijke overeenkomst terzake van het beheer van de hun toebehorende bossen duurzaam samenwerken.
2. Een bijdrage wordt uitsluitend toegekend ten aanzien van een eenheid bos van tenminste 5 ha.
3. In afwijking van het in het tweede lid bepaalde kan eveneens een bijdrage worden toegekend ten aanzien van bos met een oppervlakte van minder dan 5 hectaren, doch niet minder dan 1 hectare, indien dit bos naar het oordeel van de directeur van bijzondere landschappelijke betekenis is.
4. Een bijdrage wordt niet toegekend indien de directeur van oordeel is dat het betrokken bos uit natuurwetenschappelijk oogpunt voor een bijdrage op grond van de Beschikking Natuurbijdragen (Stcrt 1976, 182) in aanmerking komt.
5. Een bijdrage wordt niet toegekend indien het bos is gelegen binnen de bebouwde kom, als bedoeld in artikel 1, 5e lid van de Boswet, dan wel bij gebreke daarvan, aan alle zijden wordt begrensd door bebouwing.
6. Een bijdrage wordt niet toegekend indien het bos bestaat uit:
 - a. beplantingen langs in artikel 7 van de Wet Uitkeringen Wegen (Stbl. 1966, 367) bedoelde wegen van het rijkswegenplan, secundaire wegen, tertiaire wegen en vervangende wegen;
 - b. houtopstanden op erven en in tuinen;
 - c. vruchtbomen en windschermen om boomgaarden;
 - d. fijnsparren, niet ouder dan twaalf jaren, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
 - e. kweekgoed.

§ 2. HET BEHEERSPLAN.

Artikel 4

1. Bij de aanvraag dient een beheersplan te worden overgelegd aangevende de wijze waarop het bos zal worden beheerd met inbegrip van de wijze waarop het bos voor het publiek toegankelijk zal worden gesteld en de eventuele beperkingen aan de toegankelijkstelling verbonden.
2. De in het eerste lid bedoelde beperkingen kunnen slechts worden gesteld in het belang van de instandhouding van het bos, waarvoor de bijdrage wordt gevraagd, van het natuurbehoud, van een doelmatig wildbeheer, dan wel om naar het oordeel van de directeur gewichtige andere redenen. De beperkingen kunnen slechts inhouden;
 - a. dat het bos of een gedeelte daarvan gedurende één of meer perioden van het jaar niet toegankelijk is;
 - b. het bos uitsluitend toegankelijk is voor houders van kaarten, volgens een door de directeur goedgekeurde regeling.
3. Het beheersplan dient betrekking te hebben op het beheer van een bos gedurende een door de directeur bepaald tijdvak van tenminste vijf jaren, gerekend vanaf het jaar waarin de bijdrage wordt toegekend.
4. Indien het bos een eenheid vormt met een natuurterrein ten aanzien waarvan een bijdrage op grond van de Beschikking Natuurbijdragen (Stcrt 1976, 182) wordt toegekend, dient in het beheersplan rekening te worden gehouden met het beheer van dat natuurterrein.
5. Het plan dient te worden opgesteld overeenkomstig daartoe door de directeur gegeven richtlijnen.

Artikel 5

1. Het beheersplan behoeft de goedkeuring van de directeur.
2. Aan het plan wordt goedkeuring onthouden, indien:
 - a. het niet voldoet aan het bepaalde in artikel 4;
 - b. uit het plan niet ten genoegen van de directeur blijkt, dat het beheer van het bos verantwoord is;
 - c. uit het plan niet ten genoegen van de directeur blijkt, dat het bos op een zodanig aantal wegen en paden toegankelijk is, dat het voor de recreatie voldoende is ontsloten.
3. Eveneens wordt goedkeuring aan het plan onthouden, indien de directeur van oordeel is, dat het algemeen belang de toegankelijkstelling van het bos, waarvoor de bijdrage wordt gevraagd, vordert en dat de instandhouding van dat bos zich niet tegen de toegankelijkstelling ervan verzet, doch het plan niet voorziet in het toegankelijk stellen van dat bos.

Artikel 6

1. Op verzoek van de aanvrager kan de directeur ontheffing verlenen van de in artikel 4, eerste lid, genoemde verplichting, indien naar het oordeel van de directeur zonder beheersplan een verantwoord beheer van het bos kan worden gevoerd.
2. Onverminderd het in het eerste lid bepaalde, wordt voor zover het bos toegankelijk is gesteld de ontheffing slechts verleend na overlegging van een kaart, welke voldoet aan door de directeur te stellen eisen en waaruit blijkt op welke wegen en paden het bos toegankelijk is.

Artikel 7

Wijzingen in het goedgekeurde beheersplan behoeven de goedkeuring van de directeur.

Artikel 8

Ingeval artikel 6, eerste lid, niet is toegepast, wordt een bijdrage slechts toegekend, indien het bij de aanvraag overgelegde beheersplan is goedgekeurd.

§ 3. DE BIJDAGEN

Artikel 9

1. De bijdrage ter zake van het beheer bedraagt f 95 per hectare per jaar.
2. Indien de directeur een ontheffing heeft verleend als bedoeld in artikel 6, bedraagt de in het eerste lid bedoelde bijdrage f 50,- per hectare per jaar.
3. Voor zover het beheer niet tevens is gericht op toegankelijkstelling wordt de in de vorige leden genoemde bijdrage verlaagd met f 25 per hectare per jaar.
4. Indien ingevolge de situering van het bos bijzondere maatregelen ter zake van de toegankelijkstelling noodzakelijk zijn, zulks ter beoordeling van de directeur, en deze in het beheersplan zijn voorzien, bedraagt de in het eerste lid bedoelde bijdrage f 115,- per hectare per jaar.

Artikel 10

1. Indien het beheersplan voorziet in het uitvoeren van de in het tweede lid genoemde werkzaamheden, wordt tevens een bijdrage in de kosten van die werkzaamheden verleend.
2. De in het eerste lid bedoelde werkzaamheden zijn:
 - a. het zuiveren van jonge cultures en het dunnen van het bos;
 - b. het bestrijden van prunus;
 - c. het opsnoeien van opstanden;
 - d. het tot stand brengen van eenvoudige voorzieningen ter verbetering van de toegankelijkheid;
 - e. andere naar het oordeel van de directeur daarvoor in aanmerking komende werkzaamheden.

Artikel 11

1. Voor zover de aanvraag van de bijdrage betrekking heeft op werkzaamheden als bedoeld in artikel 10, tweede lid, onder a, b en e, dient een begroting te worden overgelegd, waaruit blijkt, dat de kosten van de betrokken werkzaamheden niet of niet geheel kunnen worden bestreden uit de opbrengsten uit dat gedeelte van het bos, waarin die werkzaamheden zullen worden verricht, in de vijf jaren, volgende op het jaar, waarin die werkzaamheden zullen worden verricht.
2. Voor zover de aanvraag van de bijdrage betrekking heeft op werkzaamheden als bedoeld in artikel 10, tweede lid, onder d, dient een begroting te worden overgelegd, aangevende de kosten van de voorgenomen werkzaamheden, alsmede de opbrengsten in verband met de tot stand te brengen voorziening.

Artikel 12

1. De in artikel 10 bedoelde bijdrage wordt slechts toegekend, indien de bij de aanvraag van de bijdrage overgelegde begroting door de directeur is goedgekeurd.
2. Geen bijdrage wordt toegekend, indien de werkzaamheden, waarvoor de bijdrage wordt gevraagd, geheel of gedeeltelijk zijn verricht, voordat op de aanvraag is beslist.
3. Aan de toekenning van de in artikel 10 bedoelde bijdrage is de voorwaarde verbonden dat de werkzaamheden uiterlijk 1 jaar na het tijdstip van toekenning zijn uitgevoerd.

Artikel 13

De in artikel 10 bedoelde bijdrage bedraagt 75% van de door de directeur goedgekeurde netto-kosten van de in dat artikel bedoelde werkzaamheden.

§ 4. DE DUUR EN DE UITBETALING VAN DE BIJDRAGE

Artikel 14

De in artikel 9 genoemde bijdragen worden toegekend voor de duur van vijf kalenderjaren. Bij het verstrijken van de termijn kan opnieuw een aanvraag worden ingediend.

Artikel 15

1. De in artikel 9 bedoelde bijdrage wordt jaarlijks uitbetaald.
2. De in artikel 10 bedoelde bijdrage wordt uitbetaald, nadat ten genoegen van de directeur is aangetoond, dat de aldaar bedoelde werkzaamheden zijn verricht.

§ 5. VOORSCHRIFTEN EN VERPLICHTINGEN

Artikel 16

1. Ingeval artikel 6, eerste lid is toegepast, kunnen aan de toekenning van de bijdrage ter zake van het beheer van bos nadere voorschriften worden verbonden omtrent het beheer van het bos, waarvoor de bijdrage wordt toegekend, onder meer omtrent de toegankelijkstelling van het bos, waarvoor de bijdrage wordt toegekend, en omtrent de bijzondere voorwaarden, welke door de eigenaar met betrekking tot het gedrag van het publiek aan de toegankelijkstelling kunnen worden verbonden.
2. Aan de toekenning van de in artikel 10 bedoelde bijdragen kunnen voorschriften worden verbonden.

Artikel 17

1. Degenen, aan wie een bijdrage is toegekend, zijn verplicht:
 - a. het bij de aanvragen van de bijdrage overgelegde beheersplan, zoals dit is goedgekeurd, uit te voeren;
 - b. de voorschriften, die aan de toekenning van de bijdrage zijn verbonden, na te leven;
 - c. geen handelingen, die naar het oordeel van de directeur afbreuk doen aan de instandhouding van het bos, waarvoor de bijdrage is toegekend, te verrichten en niet toe te laten, dat die handelingen worden verricht;
 - d. voor zover het bos toegankelijk is gesteld, op bij de toekenning van de bijdrage aan te geven plaatsen van het bos door middel van een bord van een bij de toekenning, van de bijdrage aan te geven model kenbaar te maken, dat en onder welke voorwaarden het bos voor publiek toegankelijk is.
2. Degenen, aan wie de bijdrage is toegekend, zijn verplicht van het feit, dat zij geheel of

gedeeltelijk hebben opgehouden eigenaar te zijn van het bos, waarvoor de bijdrage is toegekend, binnen een maand, nadat het feit zich heeft voorgedaan, bij aangetekende brief aan de directeur mededeling te doen.

3. De rechtspersoon, aan wie de bijdrage is toegekend, is verplicht van het feit, dat hij opgehouden heeft rechtspersoon te zijn, binnen een maand, nadat dat feit zich heeft voorgedaan, bij aangetekende brief aan de directeur mededeling te doen.
4. Indien de bijdrage is toegekend aan twee of meer eigenaren gezamenlijk, die ter zake van de hun toebehorende bossen samenwerken, zijn zij verplicht van het feit, dat de samenwerking geheel of gedeeltelijk is beëindigd, binnen een maand, nadat dat feit zich heeft voorgedaan, bij aangetekende brief aan de directeur mededeling te doen.

§ 6. VERVAL VAN HET RECHT OP DE BIJDRAGE

Artikel 18

1. Het recht op de bijdrage vervalt, indien degenen, aan wie de bijdrage is toegekend:
 - a. handelen in strijd met het bepaalde in artikel 17;
 - b. geheel of gedeeltelijk geen eigenaar meer zijn van het bos, waarvoor de bijdrage is toegekend;
 - c. geen rechtspersoon meer zijn;
 - d. de samenwerking terzake van de hun toebehorende bossen geheel of gedeeltelijk hebben beëindigd.
2. In geval een omstandigheid, als bedoeld in het eerste lid onder b, c of d, betrekking heeft niet op het gehele bos, waarvoor de bijdrage is toegekend, maar op één of meer gedeelten daarvan, beslist de directeur, of en in hoeverre voor de periode, gelegen na het intreden van die omstandigheid, ten aanzien van het overblijvende gedeelte van dat bos verdere verlening van de bijdrage plaatsvindt.
3. In dien het recht op de bijdrage door een omstandigheid, als bedoeld in het eerste lid, is vervallen, kunnen de bedragen, die voor de periode, gelegen na het intreden van die omstandigheid, zijn betaald, als onverschuldigd betaald worden teruggevorderd.

§ 7. ADMINISTRATIE BEPALINGEN

Artikel 19

1. De aanvraag van de bijdrage, het verzoek om ontheffing en de kaart, als bedoeld in artikel 6, en het verzoek om goedkeuring van de wijziging van het plan, als bedoeld in artikel 7, dienen te worden ingediend bij en de brieven, als bedoeld in artikel 17, dienen te worden gezonden aan de directeur.
2. De indiening van de aanvraag en het verzoek om ontheffing dienen te geschieden vóór 1 april van het eerste jaar van de vijf kalenderjaren waarvoor de bijdrage wordt aangevraagd.

§ 8. BEROEP

Artikel 20

1. Tegen een beslissing op grond van deze beschikking kan degene, tot wie de beslissing is gericht, binnen dertig dagen na de dag, waarop de beslissing is medegedeeld, uitge-reikt of verzonden, in beroep gaan door het indienen van een met redenen omkleed en ondertekend beroepschrift bij de Minister van Landbouw en Visserij.
2. De Minister van Landbouw en Visserij beslist op het ingestelde beroep in overeen-stemming met de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

§ 9. OVERGANGS- EN SLOTBEPALING

Artikel 21

1. De Regeling bosbijdragen openbare lichamen (Stcrt. 1966, 146) en de Regeling bosbijdragen particulieren (Stcrt. 1966, 146) worden ingetrokken.
2. Op de aan een eigenaar toegekende bijdrage, bedoeld in artikel 9, wordt gedurende de jaren, dat hem een bijdrage op grond van de Regeling bosbijdragen openbare lichamen dan wel op grond van de Regeling bosbijdragen particulieren is toegekend, de laatstebedoelde bijdrage in mindering gebracht.

Artikel 22

1. Deze beschikking kan worden aangehaald als: Beschikking bosbijdragen.
2. Zij treedt in werking op 1 januari 1977.

's-Gravenhage, 20 september 1976.

De Minister van Landbouw en Visserij

A.P.J.M.M. van der Stee

De Staatssecretaris van Cultuur,
Recreatie en Maatschappelijk Werk,
W. Meijer

BESCHIKKING NATUURBIJDAGEN

Artikel 1

1. Deze beschikking verstaat onder:
„natuurterrein”:
a. niet met bossen of andere houtopstanden bezette terreinen die uit natuurwetenschappelijk oogpunt, uit het oogpunt van behoud van het natuurlijk milieu of uit het oogpunt van natuurschoon van betekenis zijn;
b. met bossen of andere houtopstanden bezette terreinen die uit natuurwetenschappelijk oogpunt van bijzondere betekenis zijn;
„de eigenaar”: hij die krachtens eigendom of enig ander zakelijk recht dan wel krachtens enig ander duurzaam persoonlijk recht het genot heeft van de grond;
„de minister”: de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk;
„de directeur”: de directeur van het Staatsbosbeheer.
2. Voor de toepassing van deze beschikking wordt onder een natuurterrein mede verstaan een aan de eigenaar van dat natuurterrein toebehorend met houtopstanden bezet terrein met een oppervlakte van minder dan 5 hectaren, dat is gelegen in of aan een natuurterrein terzake van welks beheer een bijdrage als bedoeld in artikel 2 is toegekend.

Artikel 2

1. Op de voet van de volgende artikelen worden ter zake van de instandhouding vanwege de minister door de directeur op aanvraag bijdragen uit 's Rijks kas verleend.
2. Een bijdrage als bedoeld in het eerste lid wordt niet toegekend ten aanzien van een natuurterrein terzake van welks beheer enige andere geldelijke bijdrage uit 's Rijks kas wordt genoten.

Artikel 3

1. De bijdrage wordt toegekend aan de eigenaar van een natuurterrein dan wel aan twee of meer eigenaren gezamenlijk, die blijkens een schriftelijke overeenkomst ter zake van het beheer van hun toebehorende natuurterreinen duurzaam samenwerken.
2. Een bijdrage wordt toegekend aan:
 - a. de eigenaar van ten minste 1 ha van een natuurterrein met een oppervlakte van ten minste 5 ha;
 - b. de eigenaar van ten minste 1 ha van een natuurterrein met een oppervlakte kleiner dan 5 ha indien dat terrein op zichzelf naar het oordeel van de directeur van bijzondere betekenis is.
3. Wanneer een natuurterrein geheel of gedeeltelijk uit open water bestaat kan ten aanzien van dit water slechts een bijdrage worden toegekend:
 - a. indien en voorzover het een wezenlijk onderdeel uitmaakt van een groter natuurterrein met een oppervlakte van ten minste 5 ha dat niet overwegens uit open water bestaat;
 - b. indien het op zichzelf naar het oordeel van de directeur van bijzondere betekenis is en een oppervlakte van 25 ha niet te boven gaat.

Artikel 4

1. De aanspraak op een bijdrage vervalt, indien de directeur van oordeel is, dat het algemeen belang de toegankelijkstelling van het natuurterrein, waarvoor de bijdrage wordt gevraagd, vordert en dat de instandhouding van dat natuurterrein zich niet tegen de toegankelijkstelling ervan verzet, doch de aanvrager niet bereid blijkt tot het toegankelijk stellen van dat natuurterrein over te gaan.
2. Indien het natuurterrein, waarvoor de bijdrage wordt gevraagd, uitsluitend toegankelijk zal zijn voor houders van kaarten, dient een desbetreffende toegangsregeling aan de goedkeuring van de directeur te worden onderworpen.

Artikel 5

1. De bijdrage ter zake van het beheer bedraagt f 95 per hectare per jaar.
2. Voorzover het beheer niet tevens is gericht op toegankelijkstelling, wordt de in het eerste lid genoemde bijdrage verlaagd met f 25 per hectare per jaar.
3. De bijdrage wordt toegekend voor de duur van ten hoogste vijf kalenderjaren. Bij het verstrijken van de termijn kan opnieuw een aanvraag worden ingediend.
4. De bijdrage wordt jaarlijks uitbetaald.
5. De indiening van de aanvraag dient te geschieden vóór 1 april van het eerste jaar van de kalenderjaren, waarvoor de bijdrage wordt gevraagd.

Artikel 6

1. De eigenaar is verplicht het natuurterrein naar behoren in stand te houden.
2. Aan de toekenning van de bijdrage kan de directeur de voorwaarde verbinden, dat binnen een bepaalde termijn overeenkomstig door hem gegeven richtlijnen een beheersplan wordt opgesteld. Het beheersplan behoeft de goedkeuring van de directeur. De eigenaar is verplicht het beheersplan zoals dit is goedgekeurd uit te voeren.
3. Indien de uitvoering van een beheersplan het verrichten van naar het oordeel van de

- directeur bijzondere werkzaamheden met zich brengt, wordt zulks niet als voorwaarde aan de toekenning van de bijdrage verbonden dan voorzover door de minister een bijzondere bijdrage in de kosten van die werkzaamheden wordt toegekend.
4. Indien de directeur afziet van het uitoefenen van de hem bij het tweede lid toegekende bevoegdheid, geeft hij aanwijzingen voor het beheer. De eigenaar is verplicht die aanwijzingen op te volgen.
 5. Indien het natuurterrein een eenheid vormt met een bos, ten aanzien waarvan een bijdrage op grond van de Beschikking bosbijdragen (Stcrt. 1976, 182) wordt toegekend, dient in het beheersplan onderscheidenlijk de aanwijzingen voor het beheer, dat natuurterrein betreffende, rekening te worden gehouden met het beheer vandat bos.
 6. Aan de toekenning van de bijdrage kunnen bijzondere voorwaarden worden verbonden betreffende maatregelen welke door de eigenaar met het oog op de instandhouding en de toegankelijkstelling van het natuurterrein moeten worden genomen.

Artikel 7

1. De ontvanger van de bijdrage is verplicht van het feit, dat hij geheel of gedeeltelijk heeft opgehouden eigenaar van het natuurterrein te zijn, bij aangetekende brief aan de directeur mededeling te doen.
2. Een mededeling als bedoeld in het eerste lid dient te worden gedaan binnen een maand na de datum van de desbetreffende overeenkomst.

Artikel 8

1. De bijdrage vervalt zodra de ontvanger geen eigenaar meer is van het natuurterrein dan wel zodra, door welke oorzaak ook, niet meer wordt voldaan aan de bepalingen van deze beschikking of aan andere voorwaarden, aan de toekenning van een bijdrage verbonden.
2. In geval een omstandigheid als bedoeld in het eerste lid betrekking heeft niet op de gehele betrokken oppervlakte natuurterrein doch op een of meer gedeelten daarvan, beslist de directeur of en in hoeverre voor de periode, gelegen na het intreden van die omstandigheid, ten aanzien van het overblijvende deel verder verlening van een bijdrage plaatsvindt.
3. Indien en voorzover de bijdrage door een omstandigheid als bedoeld in het eerste lid is vervallen, kunnen de bedragen, die voor de periode gelegen na het intreden van die omstandigheid zijn betaald onderscheidenlijk te veel zijn betaald, als onverschuldigd betaald worden teruggevorderd.

Artikel 9

Ingeval de eigenaar een privaatrechtelijke rechtspersoon is, vervalt de bijdrage bij ontbinding van de rechtspersoon.

Artikel 10

Tegen een beslissing van de directeur op grond van deze beschikking kan degene, tot wie

de beslissing is gericht, binnen dertig dagen na de dag, waarop de beslissing is medege-
deeld, uitgereikt of verzonden, in beroep gaan door het indienen van een met redenen
omkleed en ondertekend beroepsschrift bij de minister.

Artikel 11

1. Deze beschikking kan worden aangehaald als: Beschikking natuurbijdragen.
 2. Zij treedt in werking met ingang van 1 januari 1977.
- Rijswijk, 20 september 1976
De Staatssecretaris voornoemd,
W. Meijer.

INHOUD

I	INLEIDING	1
II	VERORDENINGEN.....	2
III	REGISTRATIE	3
IV	BOSBOUWBELEID	
§. 1	Beschikkingen bosbijdragen en natuurbijdragen	3
§. 2	Enquête boswerkzaamheden	4
§. 3	Bosbijdrageregelingen particulieren en openbare lichamen	5
§. 4	Beschikking bijdragen bosontsluiting.....	6
§. 5	Beschikking bijdragen opruimen verbrand bos 1976	7
§. 6	Droogteschade jonge bebossingen	7
§. 7	Rapport commissie samenwerking bosbedrijven	8
§. 8	Instelling commissie faunabeheer.....	9
§. 9	De Bosbouwvoorlichtingsraad	10
§. 10	De brief aan de Kabinetsformateur.....	10

V ECONOMISCHE AANGELEGENHEDEN

§. 1	Bosbouw-economisch onderzoek	12
§. 2	Rentabiliteit van populierenteelt bij korte omloop	12
§. 3	Een bijdrage tot een nationaal-economische benadering van bebossing van landbouwgronden	13
§. 4	De houtmarkt.....	14
§. 5	Bedrijfsuitkomsten in de particuliere bosbouw in 1975	16

VI SOCIALE AANGELEGENHEDEN

§. 1	Ontwikkelingen rond de c.a.o. voor de particuliere bosbouw 1975-1976.....	16
§. 2	Ontwikkelingen rond de c.a.o. voor de particuliere bosbouw 1977-1978.....	18
§. 3	Bedrijfsgezondheidszorg in de particuliere bosbouw	21
§. 4	Veiligheid in de bosbouw	23
§. 5	Scholing	23
§. 6	Onderzoek naar de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van het personeelsbestand in de groene sector.....	23

VII WATERSCHAPSLASTEN..... 25

VIII GRONDZAKEN

§. 1	Wetsontwerpen tot wijziging van de Onteigeningswet en Regeling voorkeursrecht voor gemeenten bij verwerving van onroerend goed	26
§. 2	Interim Nota Landinrichtingswet	28

§. 3	De Nota Landelijke Gebieden	32
§. 4	De Structuurvisie op het bos en de bosbouw en de Structuurvisie op natuur- en landschapsbehoud	35
§. 5	Het ontwerp Kampeerwet	38
IX BESTRIJDING SCHADELIJKE BOSINSECTEN		
§. 1	Verordening Bosschap Schadelijke Dieren 1973	40
§. 2	De Bijdrageregeling Boshygiëne van de provincie Gelderland	40
§. 3	De Verordening Bestrijding insectenplagen in Picea en Larix 1975	40
X	HET ZAADCOMITE	41
XI	RATIONALISATIE	42
XII	BOOMFEESTDAG	43
XIII BOSBRANDWEER		
§. 1	Algemeen	44
§. 2	Voorlichting bosbrandpreventie	44
§. 3	Financiële positie bosbrandweerorganisaties	45
XIV	IN- EN UITVOER VAN HOUT	46

XV	FINANCIEEL OVERZICHT.....	50
XVI	SAMENSTELLING BESTUUR, DAGELIJKS BESTUUR, SECRETARIAAT, HOOFDAFDELING SOCIALE ZAKEN, COMMISSIES EN WERKGROEPEN per 31 december 1977	54
XVII	VERTEGENWOORDIGING IN ANDERE INSTELLINGEN.....	61
	BIJLAGE	63